

Dissertatio medica inauguralis, quaedam de dentitione morbisque ex ea pendentibus complectens : quam, annuente summo numine : ex auctoritate reverendi admodum viri, D. Gulielmi Robertson, S.S.T.P. Academiae Edinburgenae Praefecti : nec non amplissimi senatus academici consensu, et nobilissimae facultatis medicae decreto : pro gradu doctoratus, summisque in medicina honoribus ac privilegiis rite et legitime consequendis / eruditorum examini subjicit Samuel Allvey, Anglus, Societatis Regiae Medicae Edin. Soc. Extraord. nec non Soc. Nat. Stud. Edin. et Soc. Med. Lond. Sodalis. Cor.

Contributors

Allvey, Samuel.
University of Glasgow. Library

Publication/Creation

Edinburgh, 1788.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/dcc2jxqh>

Provider

University of Glasgow

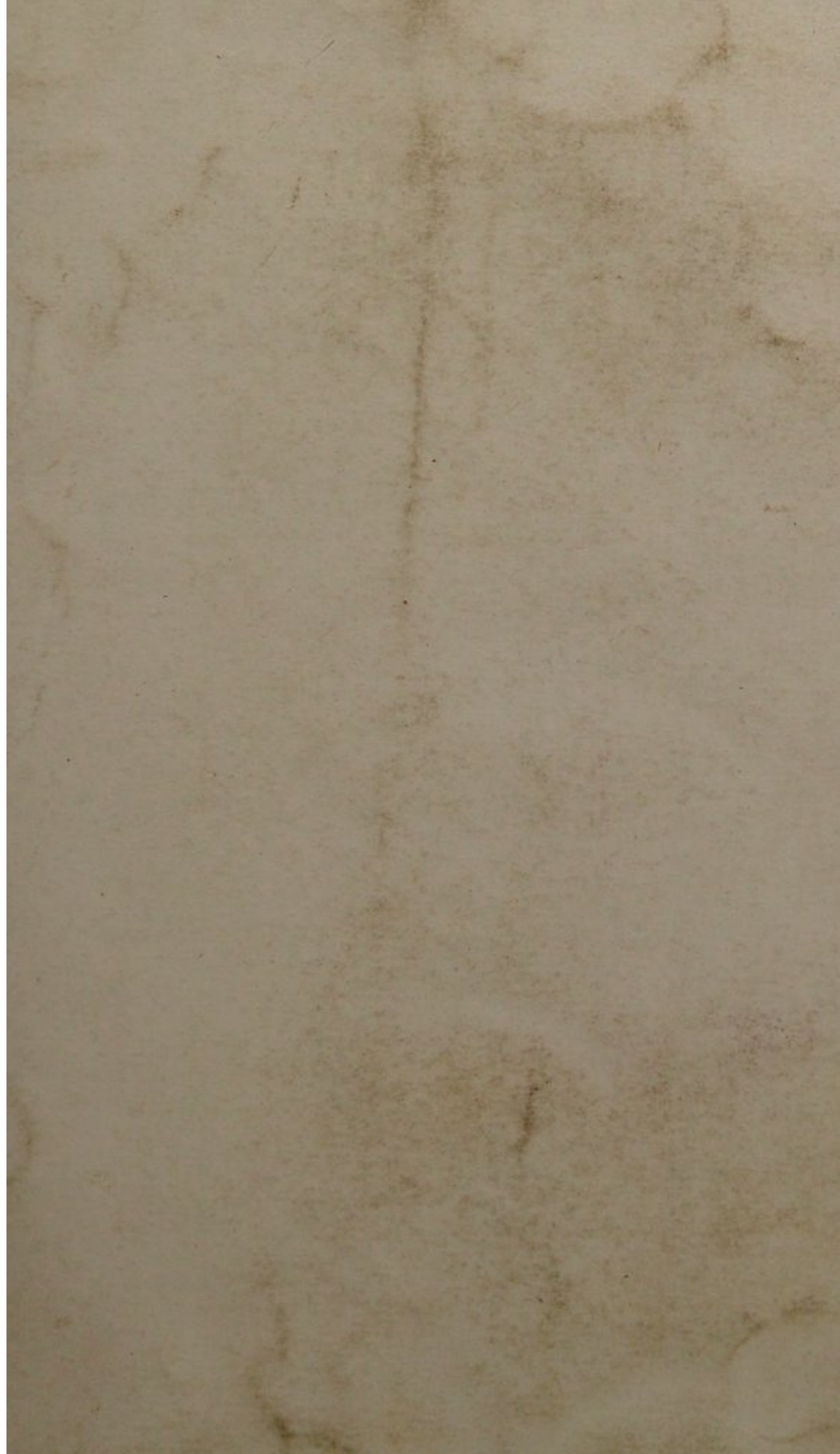
License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The University of Glasgow Library. The original may be consulted at The University of Glasgow Library. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

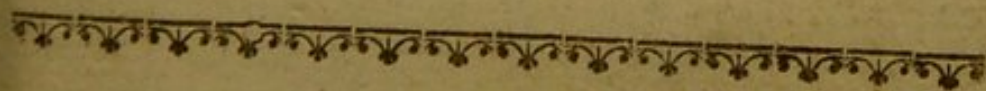

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

QUÆDAM DE

Dentitione morbisque ex ea pen-
dentibus complectens.

DISSECTIO MEDICA

ANATOMIA

DE

ARTIBUS MEDICIS

EXPLICATA

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
QUÆDAM DE

Dentitione morbisque ex ea pen-
dentibus complectens.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;
PRO GRADU DOCTORIS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

SAMUEL ALLVEY,
ANGLUS,

SOCIETATIS REGIÆ MEDICÆ EDIN.
SOC. EXTRAORD. NEC NON SOC. NAT. STUD. EDIN.
ET SOC. MED. LOND. SODALIS COR.

Inter omnes affectus qui vitae infantum interminantur, nullus tot
gravia symptomata progenerare solet, quot DENTITIO difficilis et la-
boriosa.——Harris de morbis acut. infant.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M, DCC, LXXXVIII.

DISSECTIO MEDICA
IN ANATOMIA
CORPORIS

Denitione morbidus ex. pr.
dentibus comp. con.

ANALYSIS
E. ADAM

GULIELMUS ADAM
ACADEMIAE MEDICAE

Amplius de
in medicina

PROGRADU DOCTORIS

EXAMINIS
F. ADAM

Examinatione ex. pr.

ANALYSIS
F. ADAM

ANALYSIS
F. ADAM

EXAMINIS
F. ADAM

EXAMINIS
F. ADAM

EXAMINIS
F. ADAM

EXAMINIS
F. ADAM

EXAMINIS
F. ADAM

EXAMINIS
F. ADAM

EXAMINIS
F. ADAM

EXAMINIS
F. ADAM

EXAMINIS
F. ADAM

Viro integerrimo

S A M U E L I P R I C E,

Medico prudenti felicique,

Quod charitate vere paterna pueritiam amplexus est,

Quod pectus animumque ad virtutis normam,

Non hortatu magis quam exemplo, composuit ;

Quod primis salutiferae artis institutis mentem imbuit,

Judiciumque rude adhuc cereumque a gliscenti erroris

Corruptela consiliis vindicavit ;

Ut ad eum, unde dimanarunt, fontem rite revertantur,

Haec, amoris exiguum ingentis testimonium,

In re medica industriae

Primitias ;

Necnon

Vine integrum

3. A. M. D. C. C. L. I. H. I. I. I.

Mexico mundeni

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Quod est latine et quod est germanice

Nec non

G U L I E L M O B A S S,

Viro, tum ob artem quam strenue scienterque exercet,

Tum ob niveam morum sanctitatem,

Utilissimo ac venerabili,

Optime de pueritia, quam orbatam parentibus parentali

Amore fovit protexitque ;

Optime de fortunis, quas ea cura procuravit,

Ut domesticae sollicitudines studiorum silentio

Nequaquam obstrepuere,

Sed vicario ipsius consilio requiescunt,

Optime de promovendo harumce disciplinarum progressu,

Quibus opportunum indulsit otium prosequendis ;

Nunquam non promerito,

Haec, quibus ipse aspiravit, industriae rudimenta,

Gratissimo, quo par est, animoque devinctissimo,

D. D. D.

A U C T O R.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

IN THE YEAR 1649

BY JOHN BURNET

OF THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

IN THE YEAR 1649

BY JOHN BURNET

OF THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

IN THE YEAR 1649

BY JOHN BURNET

OF THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

IN THE YEAR 1649

BY JOHN BURNET

OF THE HISTORY OF THE

GULIELMO SYMONDS, M. D.

Societatum Naturae Studios. Chemicæque Edinensium,

Nuper Praefidi,

Nec non

Nosocomii Herefordiensis medico, &c. &c.

S. P. D.

S A M U E L A L L V E Y.

*Tandem aliquando, mi Gulielme, defudata medicarum,
quarum tu mihi nuper socius consciusque adfuisti, disciplina-
rum palaestra, sub sanctissimis Amicitiae auspiciis opusculum
hocce inaugurale prodire liceat, idque eo mihi gratius jucun-
diusque, non quod ingenii gloriolae novitatis aliquid lenocine-
tur; sed quod amoris necessitudinique nostrae signum quasi
sustulerit suavissimo ac amantissimo consilio sermoneque tuo
me quam primum perfructurum. Hic vero nihil a me
(mea tibi etenim quantula sit mediocritas, apprime perspec-
tum est), nihil, inquam, aut limatulo perpolitum iudicio, aut
conquisita perfectum industria efflagitabis. Primulos tan-
tummodo*

*tummodo accipias velim tirocinii medici fructus ; utinam a
 nativa Academici soli bonitate non omnino degeneres, nec
 prorsus dedecorantes auctoritate Urbis, atque Magistro-
 rum ! Neque tibi vel minime subtimendum est, ne pagina
 haec nomini dicata tuo tuas in laudes impudentius luxuriet ;
 has etenim boni uno ore omnes, has circumferunt incorrupta
 vox bene judicantium, invitumque blande vestigant et ultro
 prosequuntur. Virtus namque tua, virginei ruboris instar,
 quo studiosius occultaveris, eo elucet magis latiusque suffundi-
 tur. Verecundiam vero tuam ne violem, subveritus, caete-
 ras animi dotes quam dilectissimas taceam necesse est, utque
 huic uni obsecundem, sexcentae iniquo silentio obruuntur.
 Plura igitur ne adjiciam mea in te prohibet observantia, fal-
 lit vero decipitque amorem quam plurima effundere gestien-
 tem. Vale !*

Datum Edinburgi die 8vo ante }
 Kal. Julii, A. D. 1788. }

E M E N D A T A.

- Pag. 9. l. 5. *pro decreffere lege decrefcere*
16. 4. *pro protendat lege protendatur*
13. *pro clarem lege claram*
19. 8. *pro Uterque lege Quisque*
20. 2. *pro chryftallas lege chryftallos*
17. *pro fpoliati lege fpoliato*
22. 5. *pro preffura lege preffuram*

EDMUND

1. The first part of the book is devoted to a description of the various species of the genus.
2. The second part is devoted to a description of the various species of the genus.
3. The third part is devoted to a description of the various species of the genus.
4. The fourth part is devoted to a description of the various species of the genus.
5. The fifth part is devoted to a description of the various species of the genus.
6. The sixth part is devoted to a description of the various species of the genus.
7. The seventh part is devoted to a description of the various species of the genus.
8. The eighth part is devoted to a description of the various species of the genus.
9. The ninth part is devoted to a description of the various species of the genus.
10. The tenth part is devoted to a description of the various species of the genus.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

QUÆDAM DE

Dentitione morbisque ex ea pendentibus complectens.

CUM civitatum vires praesidiaque a civium multitudine copiaque potissimum pendeant, hi autem, ab ipsorum firma vegetaque infantia, quae hanc labes inficit pessumdatque, ad adultam quoque aetatem pertineat necesse est : unde civium decreffere vim, imperii opes dilabi, minui penitus amplitudinem.

Atque pueritia ipsa, cum per se inops atque imbecilla sit, tum prae caeteris vitae humanae tempestatibus

majori aerumnarum mole conflictatur ; “ facillime in
“ morbos dilabuntur infantes,” (inquit Harris), a quo
etiam si plurimi dissentiant scriptores, luctuosa tamen ex-
perientia constat, infantiles hosce morbos non ita ab ea-
dem aequabiliter causa derivari, nec eandem semper
signorum induere faciem, proindeque nec curationis
consilium, ut ambitiosius praedicant, adeo in propatulo
consistere. Atque hi morbi, si ita non essent graves at-
que fatiferi, nobis minus suppeditarent, unde tot victi-
mas vel primo vitae in limine quotannis macatas con-
queremur ; neque hîc, eaque sola, omnino culpanda ve-
lim aut parentum incuriam aut eorundem in sobolem
praeposteram mollioremque indulgentiam, nec jure
magis agrestem nutricum inscitiam, nec insulsam muli-
ercularum in re medica prudentiae affectationem, pror-
sus incusaverim ; quin potius fatendum est, hancce fa-
lutiferae artis provinciam erudito ingenuoque medico
diutius fuisse, injuriaque denegatam.

Medicina enim empirica, quae in tractandis puerulo-
rum morbis hucusque praecipue invaluit, non aegrotis
solum periculosa aleae, sed et medicorum menti ingra-

tae caliginis plena est; nec mirum: Cum etenim aegrotantium infantia, tum ignorantia nutricum obstat, quominus justas colligat medicus morborum rationes; unde non raro ut morbi indolem divinet necesse est, et ut consuetudinis imperio potius quam rationali curationis consilio morigeretur.

Morbos inter autem infantiae quasi proprios, dentitio prae caeteris multum habet periculi, nonnihil etiam pertinacitatis; quare hic mihi mens est paucis perstringere, quae naturae ex legibus sponte fluant phaenomena, itemque morbos eadem quasi rite stipantes; priusquam vero rem aggrediar, mihi statuendum puto an dentitio, ut nonnullis placuit, ipsa sit inter morbos numeranda.

Et prima quidem fronte non immerito nobis mirum videbitur, dentitionem, utpote naturae corporis humani legibus tam consonam, ab ullo unquam inter morbos fuisse collocatam; attamen scriptores, iique et ingenii et prudentiae laude florentes, hac de re diversi diversa statuere; et quidem a nonnullis non solum morbus habetur, sed in systemate quodam nosologico characterem locumque

locumque suum fortita est * ; alii † autem aliter sentiunt. Si tamen infans plethoricum, mobile, aut inflammatorium a natura temperamentum fortiatur, perperam negaveris quamplurimos gravesque morbos, instante dentitione, importari ; quibus dentitionem ut causam excitantem non immerito habuerim ; sed *morbi* nomine
non

* Dentitis Char. morbus infantulos a mense sexto aetatis ad finem anni secundi infestans; pyrexia, calore, rubore, tumore gingivarum, inquietudine, salivatione, et saepissime diarrhoea vomituque, comitatus.

A symptomatis eum graphice describentibus, me judice, ordini phlegmasium in Synopsi Doctoris Culleni omnium exactissima, viz. Cl. i. Ord. ii. apte competeret. Vid. Thes. Medicam de Dentitione 1778, Auct. Jackson.

† Dr Cardogan observavit, " Breeding teeth has been thought to be, " and is, fatal to many children : but I am confident this is not " from nature ; for it is no disease ; for we could not be well in health " till one or two and twenty or later. Teeth are breeding the great- " est part of that time ; and it is my opinion, the last teeth give more " pain than the first. But, whatever fever, fits, or other dangerous " symptoms, seem to attend this operation of nature, healthy chil- " dren have sometimes bred their teeth without any such bad acci- " dents," Essay on Nursing, p. 31.

non infulsê minus, quam parturitio aut naturalis epiphygium officatio, insigniretur: Praeterea haudquam exempla defunt, ubi illaesa prorsus sanitate, sine dolore vel molestia, dentes erumpunt perficiunturque.

DEFINITIO.

Dentitio hoc in modo definiri potest. Dentium eruptio, quae statutis ex legibus oeconomiae animali propriis fit, et cui morbi aliquando instare solent, quorum vel comes vel causa excitans esse potest.

Ut autem quae de dentibus et morbis dentitionem nonnunquam comitantibus, postea sum scripturus melius intelligantur, descriptionem hic partium anatomicam subnectere decrevi.

C A P. I.

DE GINGIVIS ET MAXILLIS.

GINGIVÆ sunt texturae firmæ, inelasticae, et prae caeteris corporis partibus mollioribus insensiles ; interposito perioestio, arcte maxillis connectuntur alveolos cingunt, et inter dentes serpent.

Duobus ex ossibus constat Maxilla Superior, quae fere semper totam vitam permanent distincta. Maxilla ex parte superiore et posteriore inaequalis quum singulis fere faciei ossibus adaptatur ; ex parte vero inferiore et anteriore magis aequalis in latam marginem definit, quae alveolis pro dentibus continendis excavatur, et processus alveolaris nominatur ; maxillae fabrica quam maxime firma, nisi prope processum, ubi admodum spongiosa est.

Maxilla

Maxilla inferior duobus ex ossibus ad natum semper componitur, quae ad menti medium conjunguntur membranis, ubi postea adeo coalescunt, ut ne minimas rimas agant.

Ossa maxillam inferiorem efformantia, inter illa quae prius constituuntur, enumeranda sunt. Nesbit inquit, "These may be considered among the earliest generated bones, for they begin to be formed before two months after conception *." Hoc etiam os alveolis dentium ordinem continentibus excavatur.

Processus alveolati duabus ex lamellis tenuibus, scilicet, una externa, altera interna, se invicem appropinquantibus formari depinguntur. Hae lamellae quibusdam ossibus attenuatis substantiis inter eas transverse currentibus, junguntur, quae processus, in alveolos ad dentium radices bene aptos determinant; praeterea faciem spongiosam exhibent, et multis foraminibus parvis pertunduntur, quae pertranseunt vasa sanguifera.

Quan-

* Human Osteogeny.

Quandocunque dentes, aut ex senectute, aut quadam injuria, excidunt, vel edentantur, tunc dicitur, hos alveolos brevi omnino defici, et pro causa habetur, cur facies senibus decrescat, illorum mentum protendat, genae flaccescant, loquela velox et indistincta evadat, lingua intra suos fines contineri vix possit, et denique saliva ex ore saepe distillet.

Maxillas alveolasque natura bene constituit faciei formam decoram et nitidam dare. Sed praecipue dentes ad continendos ut eorum actione dum varie movetur maxilla inferior, melius cibus comminuatur, priusquam ventriculi viribus subjiciatur. Maxillae etiam, vero speciatim alveoli, ad clarem vocem magnopere contribuere affirmantur.

C A P. II.

DE DENTIBUS.

DENTES sunt officula figurae diversae et magnitudinis, quae immobilia in alveolis figuntur junctura ista quae anatomicis Gomphosis nuncupatur*.

Cava in infantis alveolatis processibus tribus quatuorve mensibus nati, molli materia repleta sunt in membrana inclusa, dein tenuis lamella corticata, et aliquid rei osseae intra se profert, haec sensim augetur membrana pedetentim condensat, cavis simul decrefcentibus, et mucii copia imminuta, usque dum constituitur dentis corpus ex quo postea enascuntur radices.

C

Infantes

* Monro on the Human Bones.

Infantes raro dentibus enascuntur, commemorant vero auctores, quod res aliquando accidere possit *.

Dentes paulatim in os vertuntur usque ad septimum, octavum, vel nonum mensem; ubi plerumque gingivas pertundere incipiunt; vero tamen in nonnullis haud incidit duodecimo vel decimo quarto mense post natum elapso, quod saepe debilitatis signum habetur, nec semper juste, quoniam robustis sanisque haud raro advenit †. Nihilominus, quosdam morbos seu quaedam feminia hoc opus impedire posse; velut in rachitide laborantibus, aliove modo fractis, plane constat, notandum est ‡.

Omnis

* Haller. Elem. Phis. tom. 6. p. 19.; Van Swieten. Comm. tom. 4. p. 742.

† Observatum Van Swieten puellam sanissimam cui 19. mense primus dens erupit. Comm. tom. 4. p. 742.

‡ Plenck notum est in infantibus rachiticis tarde admodum erumpere dentes, cum per flaccidas gingivas difficulter prodeant. Vid. De Morbis Dentium, p. 20.

Primrose praeterea adnotavit infantis exemplum cui dens non fuit donec plusquam tres anni elapsi sunt. Vid. De Morbis Puer.

Omnis dens ex duabus materiis componitur. nempe encausto five substantia externa alba nitenteque, et offe five substantia interna, aliorum offium texturae per-fimili.

Encaustum solummodo dentium illam partem obducit quae extra maxillam apparet ; dum illa portio, nempe radix, quam alveolus includit, prorsus ex offe effingitur. Uterque dens excavatus est, cavumque dentis figurae respondet, et membrana tenuissima vasis conferta intus obtegitur.

Materies ossea insigniter densa est, et illustris Hunterii experimenta illam ex lamellis esse factam, ostendunt *.

Encaustum durissimum est, nec tamen adeo durum ac vulgo creditur ; multo attamen densius ulla corporis alia parte, et limae quam parum cedit. Hoc diligenter respectum, fibratam texturam exhibet, quae, Hunterio
judice,

* Natural History of the Human Teeth.

† Ill. Monro Praelect,

judice, non fecus efformatur, ac in aliis corporibus quae in chryſtallas coire ſolent *.

In hōmine, et quae carne veſcuntur animalibus, externa dentis pars hoc ſolummodo obtegitur ; herbis vero veſcentium offeam compagem penetrat encauſtum ; multisque eorum pulcherrime variatur.

His herbas perterentibus ſtructura haec maxime convenit. Mollior, aut pars offea conteritur, dum reſtat durior, aut encauſtum ; quapropter cibum ad deterendum quam bene accommodantur dentes ; attamen vero, quomodocunque durum fit incauſtum tempus, uſuſque frequens alios obtundunt, eorumque ſuperficies amplificant, eoque temporis alii plani et aequi fiunt ; nec aliter in annis provectis res accidit.

Manducationis uſui optime inſervit encauſtum, offeam partem protegit, et ut cariei obſtat ; neque tamen abſunt documenta, ubi hoc ſpoliati dentes longum per tempus ſeſe habuerunt †.

D E

* Natural Hiſtory of the Human Teeth, pag. 96.

† Ill. Monro Praeſect.

DE DENTIIUM NUMERIS IN INFANTIBUS,

ÆVOQUE MATURIS.

Dentes qui primam feriem explent fere semper viginti numerantur, utraque in maxilla decem, scilicet, quatuor incisores, duo canini, molares quatuor, qui omnes plerumque sic gingivas perfodiunt; imprimis, duo medii inferioresque; et dein duo medii superiores; hos excipiunt duo laterales inferiores, postea, duo laterales superiores erumpunt; deinceps, primi molares, exinde cuspidati sive dentes canini, demumque sese protrudunt secundi molares. Hunterii bicuspides haud adparent donec iteratur hoc opus. Qui nominantur pro tempore dentes sive lactei anno plerumque septimo decidere incipiunt, et ante decimum quartum tota series (aliis dentibus erumpentibus) renovatur; multum tamen variat et quoad ordinem et tempus haec dentium redintegratio.

Utcunque sit ubi renovandi dentes, eorum fines tenentur seu absorbentur, evanescentibusque radicibus, excidunt.

Processus alveolares quodam gradu tenus renoven-
 tur ; quoniam novi ex priorum alveolis non oriuntur,
 nam inter illos quasi repunt. Res in dubio est, necne
 summoventur primi ordinis radices et corpora, et se-
 cundi ad pressura expelluntur ? Nec aliter deperiunt,
 inquit inclytus Monro, jam enati basis pristinos radices
 adprimit. Argumenta ad hoc vindicandum oblata, multo
 ingenio imbuta, nec parum suas sententias confirmant ;
 praeterea, quo diutius pars comprimitur, eo citius ab-
 forbetur, fatis compertum est. Albinus et Hunterius
 nihilominus partem in contrariam eunt ; ille hac de ra-
 tione, quod dentes quando neque comprimuntur, ne-
 que in sese atteruntur, excidere, observaverat ; sequentia
 hic adjecit : “ It would be very natural to suppose that
 “ this was owing to a constant pressure in the rising
 “ teeth against the fangs or sockets of the first set ; but
 “ it is not so ; for new alveolar processes arise with the
 “ new teeth, and the old alveolar ones decay in pro-
 “ portion as the fangs of the old teeth decay ; and,
 “ when the first set fall out, the succeeding are so far
 “ from

“ from having destroyed, by their pressure, the parts
 “ against which they might be supposed to push, that
 “ they are still inclosed and covered in a complete bony
 “ socket; from this we perceive the change is not pro-
 “ duced by a mechanical pressure, but is a particular
 “ process in the animal oeconomy *.” *Haud mens est
 hoc exponere, ut ratum proponemus, sic ubi pereunt
 pristini, enascuntur novi.*

*Dentes collabi, quod haud parum infantium et adul-
 torum magnitudine et forma discrepant maxillae, forte
 necesse fit; porro, hae crescunt donec illi gingivas
 perciderunt; neque alius aliusque incrementum aequis
 passibus properat. Hoc opere non peracto, maxilla-
 rum ad incrementum, nec responderent dentes et inter-
 stitia inter illos supervenirent. Secundam vero suppe-
 ditat natura seriem numero et magnitudine insigniorem,
 et adeo maxillae auctae capacitate magis accommoda-
 tam, unde et incommodum et deformitas evitatur.*

QUANTUM

* Natural History of the Teeth.

QUANTUM ET QUOMODO QUOAD FIGU-
RAM SESE REFERUNT DENTES.

Quam multum formam variant ; attamen vero, oris
dextrae partis illi finistreae respondent, adeo ut paria
efficiant ; dum superioris maxillae haecce paria loco et
figura inferioris opposita referunt.

Una radice, sicut incisores, alii instruuntur ; alii, ut
molares, duplici ; denique, superioris maxillae molares
triplici saepe armantur.

De corpore, vel parte quae extra maxillam prominet ;
in basin (quotcunque apices agnoscat) et collum, non
nisi lineam fictam bafi et radici interjacentem, prope
alveolarem processum, partitur.

DENT IUM

DENTIIUM NOMINA.

Secundum externam figuram in classes dentes diviserunt; iisque nomina dederunt, eorum usum exponentia (quamvis non distincte) anatomici.

Incisores nec solummodo ita nuncupantur propter munera quibus inserviunt; etiam vero, propterea quod propria forma imbuuntur, ad cibum incidendum et dividendum quam bene apta.

Canini vocabulum agnoscunt, quia canis dentibus haud dissimiles, duris et tenacibus cibis dilacerandis nec male accommodantur.

Molares, qui alimentum permolunt exacteque comminuunt motu quasi laterali quem inter mandendum conficit maxilla inferior, dicuntur.

D

Nomine

Nomina ex apicibus deducit Hunterius imprimis incifores, sese produnt postea Cuspidati aliorum canini verbum affumentes, quod in acumen desinunt, et ex incisoribus qui in marginem abeunt segregati; dein Bicuspidates quibus nomen est, utpote duo apices superficies emolentes designant: Monroio duce, neque appellantur accurate, neque verbum illorum figuram exprimat, eo usque aliquando tribus seu quatuor mucronibus supplentur; demumque Molares, qui a Bicuspidatis non secus ac ampliores sunt et pluribus acuminibus ac radicibus praediti, discrepare habentur.

Hujusmodi proximis ferius erumpentibus, idcirco, dentes sapientiae, nominatis et aliis molaribus, discriminis non parum est. Hi breviores, minores, magis intus projiciunt, comprimuntur radices, quo pacto quasi conici fiunt.

C A P. III.

DE DENTITIONE.

HISTORIA.

QUANDO solito tempore quo erumpunt dentes, infans a fanitate parum aut nil aberrat, neque multum febricitat, neque in parte ipsa magnopere doletur, ac dentes consueto more gingivas perfcindunt, hoc naturae opus facilis five naturalis dentitio vocatur; atque raro seu nunquam auxilium petit; nihilominus res hoc in modo non semper progreditur, immo, omnia in pejus ruentia, graviora, terribiliora, et periculofiora signa instant, et ipsam vitae arcem pulfant. Horum naturam et subsidium protinus exponemus.

Difficilis dentitionis indicia, vel locum tantum, vel totum corpus, cruciant. Tumescit gingiva, rubescit, valdeque

deque inflammatur ; haec affectio toti oris plus minusve impertitur ; tonsillae frequenter admodum tument ; actus devorandi quam aegre perficitur ; infansque fugere parum aut nihil valet.

Glandulas parotideas aliquibus in casibus tumore affici, notatum fuit. Oculi suffunduntur et inflammantur ; tumescunt genae, et plerumque circa medium circumscripto rubore designantur.

Tenellulis, ubique oris escharae albae saepe obveniunt, interdum in ulcera, seu gangraenam abeuntes, eoque magis, si simul cruditatibus afficiatur ventriculus *.

Longe

* “ Si dentitionis sit tempus, (inquit Harris de morbis in ventriculo infantum commemorans) quo male valent, plerisque symptomatum praedictorum cruciari solent, atque insuper aphthae, ulcera oris caliditatis fere igneae (crusta quasi inalbescens) quae ante dentitionem ab ortu prima saepe adveniunt, et nonnunquam serius, sed quae hoc potissimum tempore praedominium habent, os totum adeo interdum exulcerabunt, ut nec mammas quantumlibet dilectas, neque

Longe lateque per corpus porrigens malum indicant plures functiones perturbatae.

Omnes glandulae suos latices magis ubertim effundunt, maximeque vero quae salivam ac fonte humorem pancreaticum seponunt. Abundat etiam bilis acidifque primis in viis obviam iens faeces tingit; interdum adstringitur alvus, plerumque attamen fluit, et hoc in initio morbi incidens puerulum lugentem, prope dentitionis finem, torquere pergit.

Laborat quoque plus minusve ventriculus; cibi fastidium, nausea, vomitus materiae crudae five pituitae viscidae, lacte coacto plerumque commixtae, non infrequenter adveniunt.

Tenesmum torminaque miserum torquere, corporis contorsio et deploratio ostendunt.

Urina

“ neque cochleare pulticula repletum queat sine molestia admittere os
“ ipforum tenerrimum, et quaquaversus exulceratum.”

Urina interdum retinetur, et ex urethra fluxum virulentae gonorrhoeae haud abfimilem subinde accidisse, memoriae traditum fuit *.

Pulsus saepe solito plenior, et semper frequentior est; spirat alte et crebre natus.

Tuffis pertinaciter vexans somnum depellit, et sicubi somno se daturus, mucus e bronchiis et trachea distillans sibilum et spiritum sonorum edit.

Vis cerebri suam mutationem subit, quam manifestant cordis palpitatio, syncope, praesertim et abnormes seu motus convulsivi totum corpus, praecipue etiam vultum et collum afficientes. Ubi haec magnopere urgent, exsequitur plerumque epilepsia, quae saepe in tantum procedit, quod e vita decumbentem quam cito arripiat. Quam multum turbatur et interpellatur somnus, ac dormiens subito excitatur, juxta ac si maximum periculum ei imminuerit, vel ut hydrothorace laborantibus accidit.

Nec

* Hunter's Diseases of the Teeth, p. 116.

Nec minus quoque disturbantur functiones animales ; hic et illic per corpus lassitudo est, cui argumento sunt oscitatio et pandiculatio ; totum corpus labascit, multumque infirmatur.

Una cum his, febris plus minusve incedit, quae, incipiens saltem, speciem inflammatoriam induit, hoc confirmantibus propriis jamjam relatis.

DIFFICILIS DENTITIONIS CAUSÆ.

Inter ea, quae dentitionis aegre confectae femina dispergunt, nonnullis laticum acrimoniam comprehendere placet. Qua ratione tale vitium in humoribus latet, et haecce propria exhibet, explanatu minime facile est*.

lis, qui hac de re ediderunt, plerumque annotatur, in corpore auctam sanguinis copiam circiter aetatem, qua

* Cadogan's Essay on Nursing, p. 31. &c.

quâ erumpunt dentes sese prodeuntem, his indiciis maxime viam sternere, nec secus est; talis habitus inflammatoriae conditioni in universum objecitur; hoc igitur concessio, quin quicquid corpus five stimulat five concitat, hanc conditionem intendere possit, haud inficias eundum est; exinde febris inflammatoria difficile peractae dentitionis nunquam non comes.

Mobilitas per omnes partes corporis pollens, causas inter praedisponentes nec injuste recensetur. Quoniam plethora et nervosi generis mobilitas frequenter conjunguntur, ferunt et opem petunt invicissim, febrem, epilepsiam, et quasdam affectiones tetanicas procurando, quae, illo critico tempore, infantibus periculi tantum adjiciunt.

His quae accurate dicamus praedisponentes, sunt aliae, aut occasionales, aut excitantes addendae. Veruntamen illas tantum valere, quantum vulgo creditum est, concedere nolo; insuper, in facili aequae ac in difficili dentitione pollent; attamen et nil noxae enascitur. Ex illis, ultra modum gingivarum densitas et rigiditas, praesertim

praesertim enumerantur. Nimis subita officatio et dentium accretio, quatenus praeter solitum gingivas non solum, sed etiam alveolos quaquaversum compri-
munt, haec signa efficere dicuntur. }

Porro observatura est, laminas processus alveolares obtegentes tam multum crassitudinis obtinere, vel etiam officationis, ut his modis dentium proventum impedi-
ant; exinde praetereaque nervis compressis, diversi signa morbosa generis excitent: Si multi denique uno tempore dentes exoriuntur, gingivasque vexant; vel si horum acumina vel lata, vel obtusa evadunt, dolor ex-
inde oriens plus universi, severi, et diuturni sibi vindi-
cabit; etiamque haud parum mobilitatem augebit.

Haudquaquam equidem negandum, rationes supra dictas multum mali saepissime gignere, praesertim in lo-
co; si autem infantibus, quibus adest diathesis vel plethorica, vel mobilis, haec supervenire observantur, tunc anni fere tempore penes nos erit, morborum plus universorum dentitionem comitantium difficilem istas quasi causas efficientes habere.

Ut hujus sectionis finem attingamus ; quum signa dentitionis difficilis tam varia, incerta, alia aliisque adeo dissimilia, nemo potest expectare, adfectus generum tam diversorum nos causa proxima unica tantum complecti valere ; pro hac insuper ratione, quia dentitionem, quamcunque induat formam, sicut morbum sentire nolumus ; fateri tamen debemus, hoc ex fonte multos morbos exordia sua depromere.

Propositis itaque plus fere consentaneum judicavimus, aliquam habere mentionem, de nexu horum adfectuum inter se diversorum peculiari, quibusque in modis etiam diversae corporis partes afficiuntur, dum erumpunt dentes.

RATIO MORBORUM DENTITIONEM DIFFICILEM SÆPE COMITANTIUM.

Adfectus locales, qui inter difficilem dentitionem se palam ostendunt, ut supra observatum est, summa recti specie,

specie, ad causarum localium actionem referre possumus.

Hi affectus sunt sequentes.

Imo, *Gingivarum*, tonsillarum, aliorumque oris partium internarum inflammatio, ex quadam dentis irritatione, qui corporis extranei instar, aliquo modo agere videretur.

Irritabilitas infantibus, qui diatheseos plethoricae, vel mobilis potiuntur, quasi propria, talium symptomatum accessioni viribusque, quam potissimum occasionem dat. Hinc derivantur color rubicundus, tumor, aestus, (inflammationis symptomata solita), quae semper fere urgent.

Gangraena, praecipue autem *suppuratio*, inflammationis fines adsunt usitatiores, omnibus praesertim in exemplis, ubi vasorum actiones, stimulo plus justo admoto, plurimum valuerint.

Secretio aucta ex glandulis salivariis, quam penes nos est semper videre, actione vasorum partis ipsius aucta bene perpenſa, explicationem facilem admittit ; haec actio duo principia agnoſcit, vel ſanguinis ad has partes profluxum inſolitum, vel irritationem quamdam locis ex vicinis orientem.

Diarrhoea nec non vomitus partim irritabilitati univerſae, partim materiae indigeſtae, bili, aliſve cruditatibus, quae diverſis primarum viarum in partibus ſitu fruuntur, obtemperant ; hae, aliorum inſtar ſtimulorum, periftalticam tubi inteſtinalis actionem incitant.

Alvi adſtrictae cauſas, quae aliquando ſuperveniunt, nonnullis in caſibus, defectui vigoris inteſtini in ipsis, aliſque temporibus harum partium affectioni ſpaſmodicae, tribuere fas erit.

Symptomata convulſionis, quae ſaeppiſſime aegrotulum vexant, haud difficile explicari poſſunt, cum nobis perſuaſum eſt, his in exemplis ſyſtematis nervoſi incitationem et irregularem et violentam vigere.

Arteriarum pulsus pyrexiae gradu, quantum vim spectant, quod vero ad frequentiam et celeritatem †, aucta systematis irritabilitate, nituntur.

Respiratio difficilis, subsultus, et tussis, aliquam organorum, respirationi inservientium, laesionem indicant; ambigitur, an haec natura spasmodica, aut inflammatoria, aut simul conjunctis potitur.

Torpor, lassitudo, animaeque demissa, quas omnes plerique medicorum adnotare affueti fuerunt, aliquo rerum statu, ex aqua in cranio collecta pendere videntur; nonnullis enim observatum est, hydrocephalum aliquando has affectiones, de quibus nunc agitur, stipare omninoque terminare. Atqui, plerisque in exemplis, symptomata haecce melius astheniae valenti referuntur.

P R O G-

† Differentiae nonnihil pulsum inter frequentem et celerem intercedit. Audi praelari Culleni Praelect. in § cccxxxvi. First Lines.

P R O G N O S I S.

Tanto periculofior prognofis evadit, quanto debilius fyftema nervofum, et diathesis major phlogiftica; alvus adftriéta non nifi malum adnotat. Sopor motus mufculorum abnormesque fummo jure inter peffima figna nuncupantur.

SUBLEVANDI METHODUS, ET AMANDANDI
SYMPTOMATA, QUÆ PRÆCIPUE URGE-
ANT.

Remedia, quibus hoc genus fympptomata fanantur, in duo capita dividi fatis apta queant.

1mo, Quæ topicas, vel applicationes externas, vocare folemus.

2do, Remedia interne adhibenda.

Symptomatibus hujusmodi variis evadentibus, causis necnon ex diversis pendentibus, vel singulatim, vel conjunctim, indicationem ullam propriam, aut definitam, adhibere nullis modis penes nos erit. Multa observatum est experientia, infantes robustissimos, partim ob corpora sua tenera, partim fibrarum muscularium ob mollitiem, causis levissimis tantummodo admotis, primis in viis, indigestione, cruditate, acidoque, quam plurimum vexari; his rebus praeterea solis, nonnulli auctores, omnes fere morbos quibus infantes hoc vitae stadio laborare solent, tribuere volunt.

Hoc loci autem animadversu quam maxime dignum, hosce adfectus tantum esse symptomaticos, laesiones etiam magis universas indicare, quas primo amovere oportet.

Quibus modis hanc rem efficere valeamus, ut plurimum difficile semper habendum.

Constitutio

Constitutio singulorum peculiaris nihilominus flamine niti primario videatur ; haec etiam insuper a parentibus ad prolem, aliisve modis adventitiis, ab initio etiam vitae, derivetur ; coeli tamen temperies, vitae modus, exercitium, aliarumque rerum externarum varietas eximia, annis labentibus, haud parum mutare possit aliquo modo temperamenta, de quibus experientia diurna nos certiores facit. Supra jamjam observatum habuimus, infantes, quibus vigent temperamenta sanguinea et plethorica, eosque denique quibus adest habitus valde irritabilis, dentitioni difficili eo magis obnoxios evadere, aliisque sequelis quas haec quam certissime adipiscitur.

His symptomatibus diris, potissimum etiam timendis, ut plurimum obviam ire, semper parentum, nutricumque est ; igitur iis, omni tempore, sit cura, ne talibus infantibus diaeta nimis lauta porrigatur.

Incipiente vita, vel prius dentes quam erupturi sunt, cibo animali rarissime uti oportet infantes.

Diaetam propriam, si praeter lac maternum alia necessaria putaretur, levem facilemque assimilationis evadere necesse est. “Ante dentium eruptionem (inquit Primrose) non conveniunt cibi solidiores. Ideo natura, quae nihil frustra facit, et non deficit in necessariis, dentes ipsis denegavit, sed lac concessit, quod masticatione non eget *.” Spiritus, ardentes dicti, acidi arborum fructus, alia vegetabilium cruda, olea praesertim, aliaque adiposa omnino fugienda: Nihil ad bonam infantum, aequè ac adultorum, valetudinem magis confert, quam sub dio libero salubrique frequens, sed naturae modis propriis inserviens, exercitium. Igitur, quibus curae sunt infantes, omnino praecavere debent, ne huic rei animos suos quasi inimicos habeant. Diaphoresis itaque perpetuo sustentata, atque modico suffulta exercitio, in vasis deplendis multum habet utilitatis, et, ne congestiones quaedam ulla ratione adofiantur, prorsus vetat; nec sola, jam memorata sunt, commoda exercitio modico profluentia; tonum enim fibrarum muscularium adauget, laxitatem nec non,

F

cx

* Primrose de Morbis Pæd.

ex qua oriuntur mala pessimi certe moris, ex toto fere fugat.

Laxitati solidorum morbosae, balnei frigidi aliqua ex parte regulari usu, praeventum est. Quibusdam regionibus, apud Scotos praecipue, mos est primis aetatis mensibus infantes immergere in aquam frigidam, et maximo cum fructu. Opus vero hoc saepe sensim male negligitur: Idem enim perfici debet, usque ad tempus dentitionis, et quidem cum commodis maximis multo longius. Huxham monita quaedam de balnei usu frigidi perutilia tradidit: “ Nothing (inquit ille) “ more effectually strengthens weak lax fibres than “ cold bathing. By this, weak, flabby, rickety children are soon invigorated, as it were, to a miracle. “ Indeed, in the times of ignorance, when the priests “ were knaves, and the people fools, many a well was “ sanctified for nothing but pure cold water; the virtues of which the miracle-mongers wholly attributed “ to a saint of their own making *.”

Verum

* Essay on Fevers.

Verum enimvero, his rebus neglectis, vel infante nimia systematis irritabilitate praedita, quae praeterea ullis difficilis dentitionis signis aegrum minitaretur, tunc temporis semper consentaneum, omnique cura dignissimum haberemus, animos nostros ad gingivarum speciem intendere; ubi saepenumero evenisse videtur, his remediis necessitas utendi evitatur, si tantum in mentem veniret, operationis cujusdam simplicis, eodemque tutissimam petere opem; quae etiamque infantibus dentitione difficili laborantibus vix, aut ne vix quidem fugienda. Auxilium, ad quod nunc animum intendimus, gingivas instrumento aptato secando obtineatur; quamprimum enim dentes dolorem excitare coeperunt, tam multum amplitudinis obtinuisse inventi sunt, ut per gingivas facillime percipiantur; harum deinde superficies tumore tentantur, qui magis quam caeterae gingivarum partes colorem induit albescentem; hoc statu rerum, nos commonuit experientia, incisiones profundas habere, donec instrumento dentem tangere resurgentem valeamus; si incisiones eruciformes affligimus, multo erit melius: usque ad dentes molares feratur instrumentum, et transversae
etiam

etiam in eos incisiones efficiantur, cel. Monroius hic saepe, maximoque cum commodo portionem rotundam vel ovalem gingivae superficiei excindi imperavit, et haec, ni fallor, methodus invenietur melior, dentibus postea facillime in apertum venientibus. *Foucharde* quoque, in libro *Chirurgie Dentiste* dicto, dentibus incisioribus prodeuntibus incisionem secundum longitudinem maxillarum arcus efficere monet.

Hujusmodi operatio, nequaquam aliarum instar, simplex omnino evadit; dolore vix ullo stipatur, auxilium aliquando subitaneum miseris largitur; commodum etiam saepe permanens est, saltem signorum impetui maiorum obstat. Multi contra hanc operationem militarunt; quae autem objiciuntur absurda frivolaque habenda. Cicatrice integra, prius dens dentesve quam erumpunt, penitus formata, sicut putavere nonnulli, nullo modo, Hunterio * judice, dentium eruptioni obest: Hoc opus eximia tam utilitas consecuta est, ut eodem celebri auctori placuerunt observationes hujusmodi:

“ I

* Diseases of the Teeth, p. 121.

“ I have performed this operation above ten times up-
“ on the same teeth, where the disease had recurred so
“ often, and every time with the absolute removal of
“ the symptoms †.” Insuper, Professor egregius ana-
tomes noster dixit, quamquam cicatrix formata sit, cras-
sitieque gingivam sanam exsuperet, resectis nervis quo-
rum contusio omnia tristia efficit symptomata, neque
postea unitis, nihil mali inde occurrere posse.

Observatu dignum est, profluxum sanguinis sequen-
tem, si naturae legibus tantum inservit, non statim co-
hiberi. Experientia enim docuit, inflammationem hac
ratione vel exauriri, vel penitus deripi. Haud raro
accidit, quod symptomata multa abnormia, convulsio-
nes nempe musculorum digitorum flexui inservientium,
ischuria vel dysuria, et ex urethra materiae, istius instar
gonorrhoeae, eximius profluxus aliaque hoc genus signa
semper fere mitigantur, aliquando etiam ex toto, dentibus
denteve crumpente, amoveantur. Multa huic operationis
modo alia obijciuntur; nonnulli etiam auctores, praecipue
Doctor

† Diseases of the Teeth, p. 121. nec non p. 126.

Doctor Millar, scarificationibus lenibus tantum arridet, nisi dentes solummodo jam erupturi sunt. Haec denique Doctoris opinio non nisi fundamento niti arenoso videtur; putat enim instrumentum aliquid dentibus injuriae proferre; hoc etiam praeterea simili modo cariem inducendo, dentibus secuturis nocere. Hac re autem tantum leviter considerata, objectionem Doctoris nihili pendere coacti sumus. Enimvero, si prima dentium series (qui brevi tantum ex usu sunt) ab hac causa aliquid injuriae sustulerint, videre nequimus quomodo secunda dentium series, prima jamjam sublata, afficiatur. Primi infantium dentes ad radices usque carie erosi fuerunt; nonnulli etiam eorum novorum acumina tetigerunt; hi autem nullam ex contactu accepisse injuriam videbantur.

Praegressis colligendum, quae huic operationi non favent, opiniones modo jam prolatae, vix, aut ne vix quidem memoria dignae haberentur; scarificationes enim leves ex usu sunt, ad inflammationem mitigandam; haec operatio vero, non nisi dentes novos instrumentum tangeret, multo commodo pollebit: Aliae
prae-

praeterea applicationes, topicae nempe et externae, nonnullis judicibus, admovendae sunt ; hoc etiam genus adest sanguinis detractio, hirudinibus ad gingivas ipsas, vel pone aures applicatis ; nec non rubefacientia, et vesicatoria, aliquo fructu, opinione auctorum teste, potiri inventa fuerunt. Varia varii magnis laudibus sustulerunt, olea scilicet, mucilagines, mel, et hujus etiam cum acido vitriolico misturam. Aliqui, infantes corallio optimo cum fructu uti, putaverunt. Tametsi vero hujus usus dolorem sublevare, et inde aliquantulum quietatis praebere possit, nihilominus postea fere semper inflammationem certe adauget, dentisque protrusionem minus facilem reddere reperitur. Multis aliis corporibus hujus loco usi sunt medici † ; omni vero tempore observatu dignum, omnia hoc genus corpora gingivis aegroti nonnunquam nocere ; ubi enim partes inflammatione tentantur, vel eidem obnoxiae, omni tunc experientia certiores facti sumus, has semper auctae sensibilitatis vel mobilitatis potiri ; quoque nervis gingivarum hisce rebus collisis, convulsiones aliaque symptomata

† Sparrman's Translation of Rosen Van Rosenstein's Diseases of Children, p. 23.

mata non raro lachrymabilia inducuntur ; quocirca (ut monet clarif. Monroius) ipfe infantuli digitus gingivis deliniendis optime convenit, neque quicquam aliud hoc ad confilium melius ufurpatur.

His omnibus bene itaque animo perpenfis, quod ad medicamenta praeter rofarum infufionem paululo acidi et mellis commiftam, nulla alia, me faltem iudice, applicatio topica admoveri debet ; abluantur os internum gingivaeque hac folutione faepe faepiusque indies.

Nonnullis in cafibus gingivae fuppuratione laborare inveniuntur, etfi non fecatione, inftrumenti proprii ope, ufi fumus ; rebus ita fefe gerentibus, eadem infufio votis meis praecipue refpondet ; medici enim eft obfervare, has ulcerationes his modis fanari. Sin autem, his regulis intente aut parum, aut nequaquam adminiftratis, nullo fere auxilio ftipatis, fefe oftendunt figna diathefeos phlogifticae, huic obviam ire fummis viribus conari debemus : His finibus infervit regimen totum antiphlogifticum.

Omne irritationes genus amovendae, cunctae praecipue aestu externo originem depromentes; si adfectuum hujusmodi principio adsit alvus adstricta, ope clysmatum emollientium ducere operae pretium erit; laxantia et diluentia summa gaudent utilitate, si admodum vires haud edunt stimulatrices.

Ad alvum modice ducendam praesertim conducit, Tartarus emeticus, vel vinum antimoniale parvis tantum dosibus adhibitum; alvi enim constrictionem amovere, spasmus vasorum extremorum divincere, fluidaque ad corpus externum arcere, haud parum auxilii confert. Paucae mercurii dulcis doses optime conveniunt, nempe a grano usque ad duo vel tria, prout infantum monet aetas; praesertim si maxime obseratur alvus, vel graeolentes sint faeces. Neque mihi exempla defunt, ubi pulvis antihecticus Gul. Fordyce Equitis * levi manu adhibitus, quam bene profecit.

Diarrhoea, si sponte sua superveniret, si etiam nimia, pro certo cohibenda; aliter verisimile videtur, ad vires

G

miselli

* Essay on Fevers, p. 227.

miselli frangendas multum convenire ; fin autem legibus naturae infervit, magis prodest quam nocet. Hoc loci adnotatu dignum, infantes hujusmodi evacuationem miris in modis ferre possint.

Raro inflammatoria signa tam multo potiuntur violentiae, ut venaesectionem postulent ; tametsi confitendum est, multum auxilii aliquibus in exemplis hanc evacuationem secutum esse.

Ventriculo forde multa laborante, adhibere pro re nata emetica nos oportebit. Aliquando primae viae aciditate vexantur ; noxae hujusce generis praecipue juvant pulveres testacei ; irritationes enim omnes exinde orientes extemplo fere sublevantur.

Julepum salinum, vel nitrum pulvere testaceo conjunctum, dosibus etiam parvis adhibitum, medicorum opinioni variorum arriferunt : Profint nec non istiusmodi remedia, ubicunque in propatulo se ostendunt aestus eximius vel ischuria.

Si irritabilitas systematis, signis inflammationis penitus remotis, aliquo pro tempore maneat, ut haud raro accidit, hunc statum amovere, remediis vi antispasmodica pollentibus adhibitis, valeamus. Opium omnibus fere aliis antecellere semper habendum; profuere nec non adfectibus hujusmodi moschus, et camphora; aliquando etiam, irritabilem statum devincere, convulsivo musculorum motui proclivitati obviam ire, convulsiones necnon jam urgentes amovere, reperiuntur. Corticem Peruvianum adhibere hoc tempore, operae pretium erit. Infantibus igitur ut potissimum adaptata elaborari praeparatio possit extracto corticis, dum emulsio- nis formam induit, cum saccharo, et amygdalis pau- cis optime contrito; vel eodem cum gummi Arabico, seu extracto glycyrrhizi penitus diviso, aquae cin. sim- plicis portionem justam gradatim addendo. Hoc temporis locique adnotatu dignum, prius hoc genus re- media quam adhibeamus, alvum ducere; fordes cujus- cunque modi eandem infestantes auferre opus erit; signis ita amotis inflammatoriis respiratio expeditur.

Aegrotuli diaeta mitis sit generis, parva saepe etiam quantitate repetatur. Utatur infantulus, praecipue si urgeat fitis, liquore quovis diluente.

Si lacte mammario cujusvis nutriatur infans, summa cura ad nutricis diaetam, aliaque animum ferenum, corpus sanum servantia, adhibenda est.

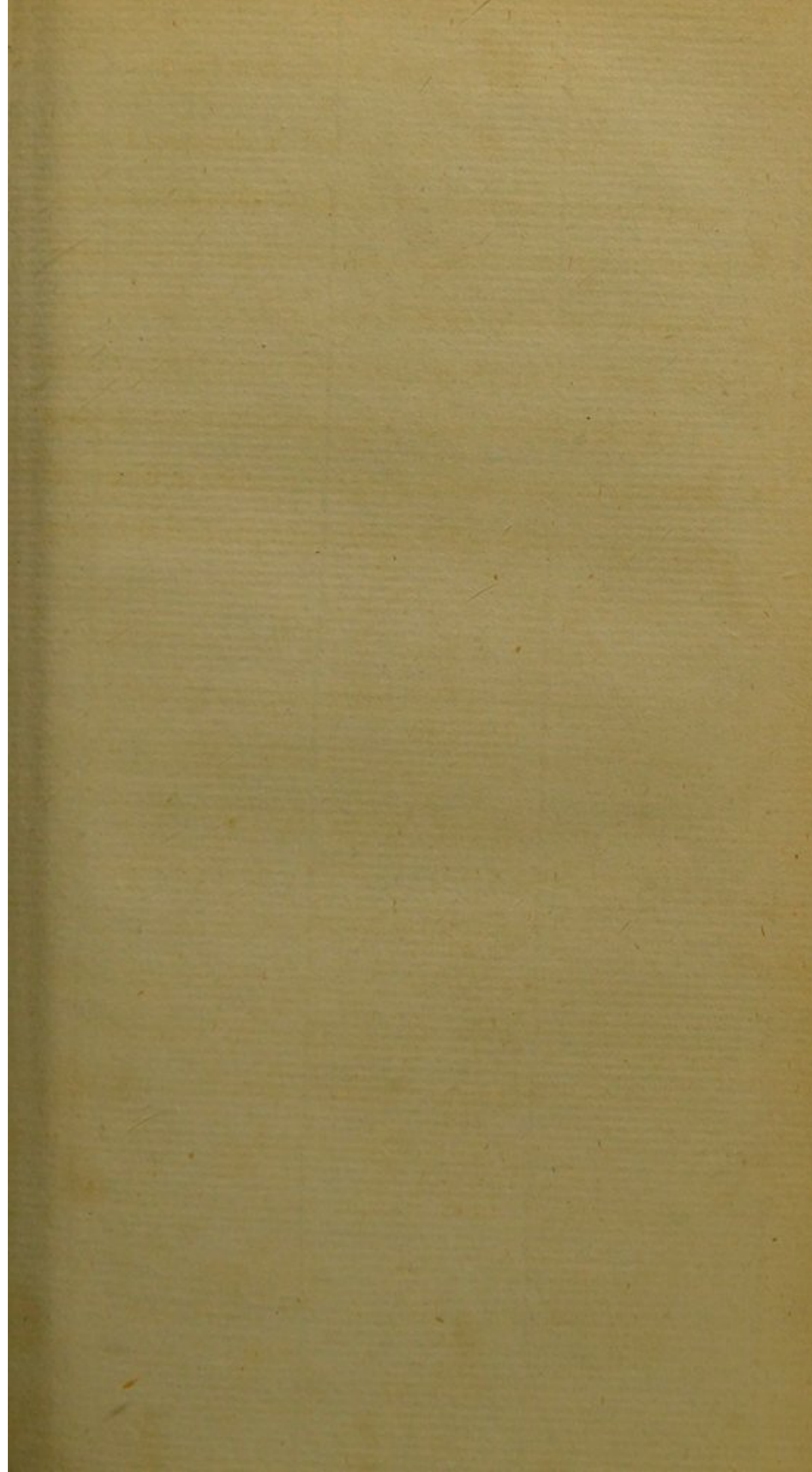
Ne autem medicis quibus hodie honoribus condecoror, tota mihi mens quasi perstricta videatur, hic tuum, Dulcis AMICITIA Numen, hic tua sacra consociata velim! Vosque, VIRI CHARISSIMI, singulis singulos nominibus compellare liceat, quibus summam me benevolentiam, sensusque debere quam amicissimos alacriter profiteor; tua, enimvero, ROBERTE SPENCE, comitate suavissima quis non pertentaretur? Vestraque,

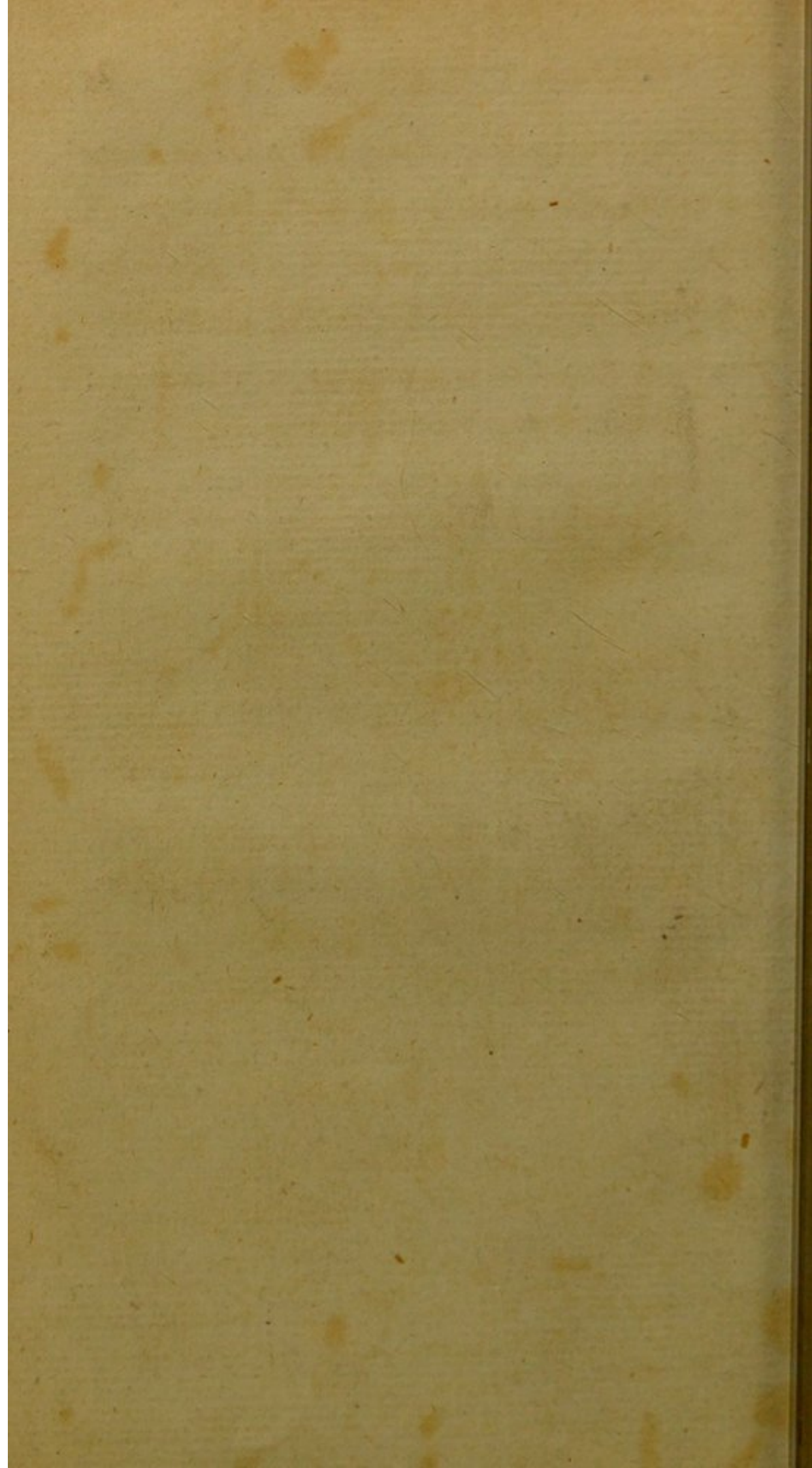
que, THEOPHILE DYSON, nec non JOSEPHE VISE, quis confilia praesentissima, cordatos sermones quis non desideraret? Tuis vero, FRANCISCE SMITH, quocum e studiorum tanquam carceribus emissus, una Academicum hocce spatium decucurri, ad metamque simul eandem tandem feliciter perveni, cum similes similiter institutae vitae rationes conspirant, coeptis votisque eadem quae et meis Fortuna Deusque obsecundent.

T A N T U M.

que Theophrastus dicit, nec non Iustinus Velle-
 rus contra Aristoteli. contra istosque quis non
 dubitet? Itaque, Theophrastus dicit, quod
 eundem locum in scriptis suis, non Academicis
 cum hocce scriptum dixerunt, ad metemque suam eam-
 dem eandem dictionem perierunt, cum similes similes in-
 stituit, ut istosque copiamus, eorumque eandem
 que et recte Theophrastus dicitur ostendit.

T A M T U M

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
PERIPNEUMONIA:

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Auctoritate Dignissimi Vice-Cancellarii,
GULIELMI LEECHMAN, S. S. T. P. P.
ET COLLEGII GLASG. PRAEFECTI;

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu,
Et Nobilissimae FACULTATIS MEDICAE Decreto;
PRO GRADU DOCTORATUS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE AC LEGITIME CONSEQUENDIS;

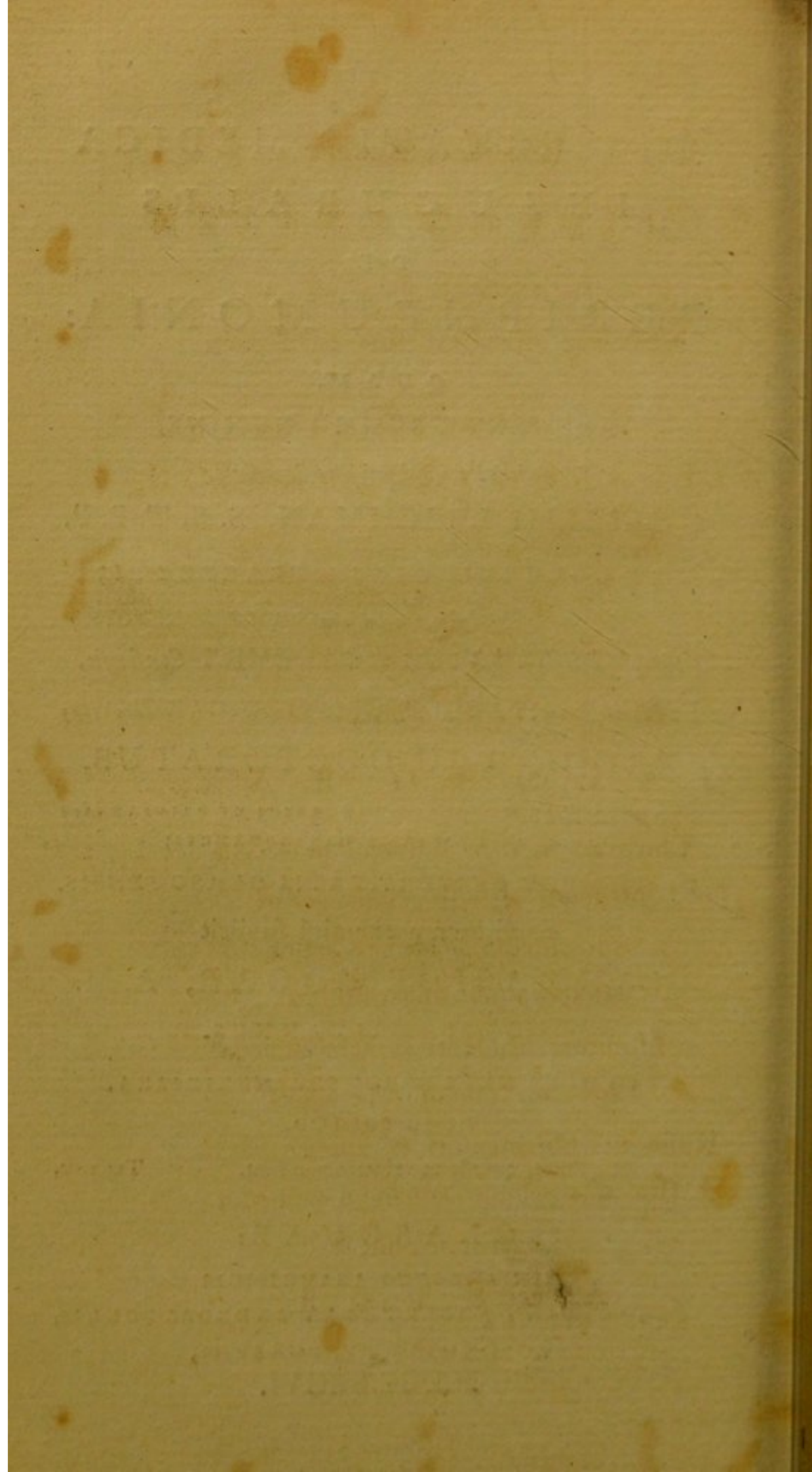
IN COMITIIS UNIVERSITATIS GLASGUENSIS,
Eruditorum examini subjicit
HANDASIDE EDGAR, A. M.
SCOTO-BRITANNUS.

AD DIEM XXIX FEB. HORA MERIDIANA,
LOCO SOLITO.

Sic ut quimus, quando ut volumus non licet.

TERENT.

GLASGUAЕ:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS,
ACADEMIAE TYPOGRAPHI,
M.DCC.LXXVI.

Viris Ornatissimis

G U L I E L M O C U L L E N

In Academia Edinenfi

Medicinae ufus Profefiori clariffimo;

NEC NON,

A L E X A N D R O S T E V E N S O N,

Medicinae institutionum ac ufus

In Academia Glasguenfi

Profefiori celeberrimo.

D E N I Q U E,

J A C O B O R A E,

Chirurgo in urbi Edinenfi praeclaro

Medendi artis imprimis perito

Suo chirurgiae elementorum

Praeceptoris diligentiffimo

Monitori prudenti et vere amico

Cujus tot tantaque beneficia

Nulla dies fibi memori ex animo delebit,

Hoc ejus primum conamen medicum

Sacrum voluit

A U C T O R,

THE

COLUMBIAN

OF THE

AMERICAN

NAVY

AND

OF THE

ARMY

OF THE

UNITED STATES

OF AMERICA

AND

OF THE

NAVY

AND

OF THE

ARMY

OF THE

UNITED STATES

OF AMERICA

AND

DISSERTATIO

DE

PERIPNEUMONIA.

EX innumeris fere morbis in humanum genus grassantibus, mihi, unum aliquem, de quo potissimum differerem, deligere volenti, principem locum Peripneumonia visa est vindicare, quae Tractatum eo magis meretur, quod in hisce regionibus ad septentrionem vergentibus saepissime ingruit et discriminis plurimum intentat. Fructum mei laboris haud ingratum percepero, si ad naturam hujus morbi aperiendam, et ad periculum arcendum aliquod momenti, sum allaturus; si minus magnitudo operis et experientia non ita magna me ab judicio nimis acri defendent.

DEFINITIO.

Definitionem hujus morbi quaerenti, Culleniana succurrit, quae quanquam ad nostrum propositum non satis idonea, tamen omnibus aliis multum anteponenda.

Pyrexia; pectoris sub sterno vel inter scapulas dolor obtusus; anxietas; spirandi difficultas; tussis plerumque humida saepe cruenta; pulsus aliquando mollis; faciei tumidae color purpureus.

MORBI NARRATIO.

Peripneumoniam incipientem indicant frigoris sensus, horror tremorque, quibus succedunt, calor et sitis, quietis impatientia, cibi fastidium, et pervigilium; plenitudinis vel oppressiois in thorace sensu, dolore obtuso, in latere uno, nonnunquam in utroque, sed plerumque sub sterno vel inter scapulas, et difficultate spirandi turbatur aegrotus. Aer pulmonibus emissus caloris sensum excitat; aerem frigidum impensius appetit; tussi sicca sed saepius humida agitur. Pulsus frequens interdum mollis, verum plerumque inconstans et fallax. Sanguis detractus et jam concretus, superficiem albam coriaceam repraesentat, uti in aliis morbis ab inflammatione progredientibus. Urina subrubra et post secessum turbulenta. Procedente morbo, sensus plenitudinis gravior, spiritus arctior, et aere ramos tracheae permeante clangor auditur. Omnia haec symptomata magis magisque ingravescunt et aegrotus recumbere volens, suffocatione periclitatur. Supervenit magna debilitas, venae circa collum tumescunt, pulsus exiguus, frequentior et inaequalis, faciei tumidae color purpureus, maxime circa cilia et genas, oculi gravescunt, his omnibus se adjungunt stupor et delirium dejectius, denique post diros cruciatus strangulatur aegrotans.

Hoc modo extinguatur peripneumonia implicatus, quum ejus impetus sit maxime exitialis. Attamen sunt alia symptomata, quae sub finem hujus morbi, sive in sanitatem, sive in alios morbos, vel denique in mortem ipsam exeuntis, apparent, et quoniam haud raro occurrunt, minime sunt praetermittenda.

In primis dicendum est de his, quae secundiorem exitum huic morbo portendunt.

R E S O L U T I O.

Quosdam fortasse teneat opinio, resolutione simplice peripneumoniam terminari posse ejus causa sine effusione vel excretionem sublata; verum haec terminatio perraro vel in levissimis tantum casibus contingit, aut ubi fortissima remedia sub primum morbi impetum administrentur; censemus enim resolutionem hujus morbi, fere nunquam sine excretionem ab parte laborante evenire, aut sine aliquo symptomatum, de quibus nunc dicendum est.

Ejectio sputi vel puri vel cruenti inter signa resolutionis maxime optanda habetur, hoc fit, quum symptomata morbi mitescant, respiratio evadat facilior, tussis haud molesta, sitis non magna, calor modicus, et humiditas per totum corpus aequaliter diffusa, aut denique ubi remedia potentissima a primo morbi initio adhibentur,

Huic resolutione adsit urinae secretio aucta, nonnunquam crassa, et sedimentum trito lateri simili deponens, sed saepius veluti puri mixta, vel post sedationem sedimentum album aequale demittens; nulla hujus secretionis signa tradi possint praeter symptomata mitigata, quae ejectioni sputi, vel aliis resolutionem indicantibus sunt communia.

Observant auctores sudationem cum peripneumoniae resolutione nonnunquam conjungi, et profecto in casu tradito haud minus quam in aliis morbis febrilibus hoc posse accidere, non denegandum est, sed quoniam crebrius in peripneumoniis symptomaticis aut in regionibus calidis, ubi febres diversae speciei pectoris affectionibus annectuntur, potius feбри quam pulmonum vitio est attribuendum.

Haemorrhagiae narium, uteri, aut haemorrhoidum antiquitus inter signa morbi inclinantis annumerantur, at quoniam sub nostram observationem rarius cadunt, in medio relinquemus.

Diarrhaeam inter remedia vel inter signa resolutionis fausta habuerunt antiqui, sed de hoc et de priori nihil pro certo affirmandum est, nulla enim documenta eorum utilitatis proferri possint, et nulla signa quae eorum adventum designant.

Denique peripneumoniae resolutioni inserviant inflammatio, abscessus in diversis corporis partibus aut eruptiones in

summa cute; eorum adventum praevidere nequimus, tamen opem haud contemnendam interdum ferunt, quantum vero ad sanitatem promovendam tendunt, in alio loco, quum ad prognosim ventum sit, melius patebit, et eorum theoria sub ratione symptomatum plenius explicabitur.

S U P P U R A T I O.

Certum tempus, in quo haec supervenit, non est in promptu constituere, nam interdum in tertio aut quinto die accedit, in aliis casibus resolutio etiam post undecimum aut quartum decimum diem efficiatur. Inde liquet, nihil fidum ex duratione sola deduci posse, ideoque considerata sunt etiam symptomata, et ex his adunatis, conjecturam haud dubiam facere licet.

Si absque sputo aut aliis indiciis resolutionis, morbus ultra septimum aut nonum diem protrahatur, si meatus spiritus sit difficilior, aut si plenitudinis, aut stricture, sensus adsit, necesse est ut suppuratio succedat, ni haec quamprimum tollantur. Progreditur etiam suppuratio, quum dolor se remittit, nec profluente sputo, et dyspnaea adhuc manente; quum leves tremores inordinate redeunt percipiuntur, pulsus sit mollior nec infrequentior. Abscessu ex toto formato, signa minus dubia se ostendunt; cum prioribus enim symptomati-

bus febris remissiones et exasperationes mane et vespere recurrentes, ingruunt, circa caput et pectus sudores ex parte, tussis sicca et difficultas spirandi, haec duo posteriora post motum aut cibum copiosum acrius invadunt; in tergo aut in latere dolente facilius recumbit aeger et nonnunquam sentiuntur dolores leves pectus subinde ferientes.

G A N G R A E N A.

Peripneumonia in gangraenam desinat, quum symptomata sunt acerbissima et effusionem sanguinis indicant. Hoc erit fidei propius, si morbus epidemicus in putredinem tendat. Sed jam incessisse credendum est, si adsint, doloris remissio repentina, ichoris nigri per os rejectio, pulsus celer, imbecillis, inaequalis, vires multum labefactatae, extremarum partium frigiditas, sudores gelidi, tendinum subsultus, et lateris livor.

S C H I R R U S.

Tuberculas induratas et adhaesiones pulmonicas ad pleuram costas integrentem, ex peripneumonia nasci plerique volunt. Tussi sicca post cibum aut motum incrementum, necnon spiritu graviore, maxime quum acclivem locum ascendit aeger, nullo suppurationis signo existente, tuberculae indicantur. Haud nihil ambigam, si adhaesiones iisdem symptomatibus

cognoscantur; hoc tantum affirmare licet, eas in corporibus jam adultis post dissectionem multoties detegi, quanquam ferme nullo pulmonum vitio vivi laborârint.

E F F U S I O.

Peripneumonia impedito causa mortis praecipua et proxima habeatur effusio: difficultate spirandi et aliis symptomatibus, quae plus anxietatis quam doloris habent, designatur, rubore faciei et molestia jacendi etiam proditur. Tamen aegrum nonnunquam exanimatum fuisse, qui ad ultimum sine dolore decumbendi patiens fuit, non denegamus. Peripneumonia in pectoris affectionem hydropicam exeat. Haec crebrius evenit, quando cubans multum infirmatur et sanguis plus justo detrahitur; spiritu difficile parca urina, pedum oedematibus, decubitu difficile, et aquae in pectore agitatione insignitur.

INDICIA SECTIONE PATEFACTA.

In cadaveribus hominum, qui ex his malis intereunt, inspicendis, inflammationem, suppurationem, gangraenam, tuberculas pulmonicas, crustam coriaceam in summis pulmonibus compactam, ad pleuram et alias partes superficiei eorundem conterminas, adhaesiones, repperunt medici. Pleura minime saepe vitiat sola, et quanquam propria signa pleuritica morbum co-

mitantur, tamen pleura remansit integra. Puris aut feri ingens copia in thoracis cavis saepe congeritur; pulmones fiunt carnosii et jecinori subsimiles, adeoque graves, ut praeter naturam in aqua sidunt; cor nonnunquam ultra modum augetur, polypi in ventriculo et auricula dextris inveniuntur, sinus durae matris inferciuntur, piaque mater cum plexu choroide justo crassiores inflammationem subeunt. Hae observationes cum iis, quae postea proponuntur, cognitionem aliquam quanquam non acuratam symptomatum magis communium praebebunt; qui rem fusius investigari vult, omnia in celeberrimo Morgagnio diligentius tractata inveniet.

DIAGNOSIS.

Huc symptomata apponenda sunt, quae necessaria ducuntur ad peripneumoniam ab aliis thoracis inflammationibus distinguendam, ad hoc magis consuetudine inducti, quam spe praesidii aliquid curantibus afferendi. Symptomata, quae tradiderunt medici uti propria et satis evidentia, quibus pleuritis ab aliis generibus discernatur; cum attentius investigantur, nullum discrimen clarum aut certum constituunt. Pulsus enim, de quo saepe fit mentio, nec est continuo mollis aut durus; in pleuritide et peripneumonia inconstans et fallax. Doloris distributio in acutum et obtusum, qua illustrissimi Cullenii

opinio praecipue nititur ad distinctionem notandum profecto nihil valet, nisi etiam dolorem obtusum cum una specie symptomatum, acutum vero cum alia semper conjunctum esse demonstrat; sed hoc nec vulgo nec constanter cernere est, nam symptomata plerumque confunduntur, et ea, quae dolori obtuso existimantur propria, acutum saepe comitantur, et vice versa. Praeterea ad partem affectam non ducunt symptomata, imo etiam quum pleuritidem clarissime denunciare videntur, vitium in pulmonibus repertum fuit, pleura adhuc inviolata. Illustrissimus Pringlius et Cleghornius, pulmones fere semper laborare, etiam quum pleura omnis vitii sit expers, fidenter affirmant; his etiam adstipulatur celeberrimus Gregorius, qui in hanc sententiam loquitur. “Pleura rarissime afficitur sola, et etiamsi propria signa pleuritica adsunt, tamen pleura re- peritur intacta.” Si haec sunt vera et certe nemo inficias eat, si causae et curatio utriusque morbi sunt prope confimiles, talis separatio est prorsus inutilis.

Symptomata inflammationem pericardii, cordis et mediastini ab peripneumonia distinctia exponere, est res in primis ardua, et medentibus non multum subveniens.

Nulla enim discriminantia signa illis propria cognoscimus, praeter syncopen et cordis palpitationem, quae, duo priora comitari dicuntur, quanquam nec perpetuo adsint. Peripneu-

monia a paraphrenitide dignoscatur, si definitioni Boerhaviae assentiamur, delirio non remittente, risu sardonico, singultu multum urgente et furore, omnia haec ut paraphrenitidem denotantia tradit Boerhavius.

Peripneumonia notha a peripneumonia vera, febrilium symptomatum vi quiescente, oppressionis sensu circa pectus magis quam doloris, distingui queat; praeterea catarrho similior, hebetantes et senescentes potissimum adoritur.

Catarrhus a peripneumonia discernatur, febre minus concitata et secretionem e narium et faucium membrana mucosa augefente; haec nunquam se produnt, nisi quum peripneumonia sit symptomatica vel aliis morbis implicata, quae quidem de industria praeterimus.

Dolores thoracis nervosos ab hoc morbo distinguere non erit difficile, quoniam mobilitate dolorum et febris absentia declarantur.

Asthma ab peripneumonia dijudicari queat, quod, febre omnino absente, aegrum post accessiones poene integrum dimittat.

P R O G N O S I S.

Peripneumonia haud immerito existimatur morbus periculosus, quippe organa praecipua occupat, et ex perpetuo pectoris motu, sanguinisque vi pulmones jugiter perfluentis in-

genti, remedia exigua spe admoventur; ejus faevitia malignitate symptomatum aut inflammationis amplitudine, vel minuitur vel augetur, eoque magis si organa in thorace sita aggre-
diatur.

Hippocratis aphorismo de levamento, sputi profluvio, oblato nihil adjici potest; dicit enim, quaecunque est forma aut figura humoris rejecti, si aegro opituletur, faustum signum habendum est, si aegrotantem non levat, sputum utcunque speciosum infaustum aestimandum. Hanc observationem confirmat illustrissimus Cleghornius, qui subjecit morbum saepe depelli, etiam quum humor excreatus, morbo vigente, sit tenuis, crudus et decoloratus.

De aliis resolutionis symptomatibus non est quod multum temporis conterimus, dummodo se evolvant, uti sub narratione nostra depingantur, et si morbo succurritur, secundum omen exinde trahimus. At si non leniatur, symptomata negligenda. Morbi ad extremas partes translatio saepe est praesidio, sed quum inflammatio in phrenitidem aut hepatitidem transit, mors plerumque instat. Ex suppuratione periculum timendum est. Aegrum strangulet abscessus in cava bronchiorum irrumpens, ibique aeris meatum intercipiens. Excreationem purulentam, empyema aut phthisim pulmonalem alliciat, quae mala sunt gravissima et saepe mortifera; his Boerhavius et alii, excessum

humoris purulenti per urinam aut dejectiones vel in certis organis depositionem, pure resorpto adjungunt; non inficiandum est quia hoc aliquando eveniat, sed a Boerhavo discedimus, quum originem abscessuum, qui interdum resolutionem comitantur, puri retracto attribuit. Horum enim explicatio longe diversa tradetur, quum ad rationem symptomatum ventum est.

Pus in cava abdominis penetret, aut extrinsecus prorumpat, illud fere semper est lethale, hoc secundum vitii pulmonalis magnitudinem et loci naturam ubi prorumpat, uti puris excessui faventis, salutare vel funestum evadet. Gangraena superveniente, ultima mala metuenda sunt, enim mors repentina fere semper subsequitur.

Tuberculae nonnunquam periculum minitantur, nam corpus multis morbis gravibus obnoxium reddunt, et quanquam sunt leviores diu manent, et aegrius amoveantur. Pulmonum ad pleuram adhaesiones raro sunt detrimento, aliquando tamen eandem cum tuberculis ad morbos propensionem inducant. Effusio symptomatibus antea traditis declarata nostram prognosim ancipitem reddit, et si remediis adhibitis non extemplo subleventur symptomata, mors subita extimescenda est; quoniam effusionem peripneumoniae signum maxime infausum posuimus. Sanguinis floridi, spumosi et lividi, cor-

pufculorum colore nigro aut fulco, excreatio, et alvus liquida, in praecipite aegrum effe denuntiant.

De diebus, qui vocantur critici, nihil certum afferri potest, de his enim scriptores magnopere diffentiunt, et experientia non multum subveniente, pronuntiare haud licet, utrum in hoc morbo unquam animadvertuntur. In peripneumoniis symptomaticis aut febre connexis innotescunt, et in casibus hujusmodi minime sunt negligendi, quia pulmonum affectio de febris impetu praecipue pendeat; si in peripneumonia vera unquam occurrant, judicatu difficile est, quoniam a clarissimis hujus nationis medentibus nondum comperti sunt.

CAUSAE PRAEDISPONENTES.

Causae corpus peripneumoniae opportunum reddentes in eas, quae omni inflammationum generi sunt communes et in eas, quae in pulmones praecipue incumbant, describantur. Quoniam primum genus latissime patet, eas secundum effectus, quos in corpore edunt, ordinabimus.

1mo. Quodcunque in arterioso genere plethoram excitat, uti vita sedentaria, cibi quibus inest plurimum alimenti, evacuationum naturalium vel coactarum suppressio.

2do. Quodcunque tonum corporis et firmitudinem promovet, uti coelum frigidum, tempestates gelidae, liquores

ardentes cum aliis stimulis ultra modum assumpti, necnon medicinae tonicae, veluti cortex Peruvianus et chalybs.

3tio. Quodcunque genus nervosum magis irritabile efficit, uti morbi praegredientes, evacuationes nimiae, exercitium immodicum, cibi potionisque liberior indulgentia aut concubitus frequentior; nocet etiam aer calidus diutius corpori circumfusus; hoc plerumque accidit iis, qui in locis conclusis multum degunt, aut in lectis se nimis stragulis obtegunt.

Modum in quo causae generaliores agunt, hic accuratius definire supervacuum esset, quoniam omnibus phlegmasiis sunt communes, ideoque multis auctoribus fusius explicatae cunctis innotescunt, ad causas igitur peripneumoniae proprias progrediendum est.

Membra humani corporis diversa, nec eodem tempore, nec pari incremento insurgunt, sed gradatim adolescunt. In prima aetate capitis magnitudo, sanguis ex naribus saepius prorumpens ejus ingentem vim ad caput protrusam esse, haud obscure demonstrant. Progrediente vita, determinatio avertitur et ad genitalia utriusque sexus propellitur sanguis. Exinde ab vasis uterinis sanguinis profluvium hac aetate increbrescit. Ex ephebis, quum membra omnino evolvuntur, usque ad vitae decursum, plethora arteriosa in venas transeunte, sanguis in pulmones praecipue ruit, uti ex sputi cruenti crebra ejectioni

probatur; hinc ratio deducenda, cur haec aetas peripneumoniae est opportunior. Nam si aequa fluidorum distributio, vasis externis contractis et sanguine in partibus interioribus cumulado, aliisve causis turbetur, pulmones ad morbum erunt proniores, quippe sanguis in iter consuetum facilius quam alias feretur, unde congestio et inflammatio subsequenter; quapropter auctores haud temere, spatium inter pubertatem et vitae decursum uti peripneumoniae maxime accommodatam habuisse manifestum est.

Morbos praecedentes inter causas, quae nervosum genus magis irritabile reddunt, jam posuimus. Hi etiam, qui pulmones praecipue exagitant, uti catarrhus, peripneumonia, asthma inter irritamenta annumerandi sunt; porro pulmonum fabricam diruendo et eorundem ministerium interpellando, praeterea tuberculis earumque ad pleuram adhaesionibus, haud minus laedunt. Haec enim respirationem difficiliorem faciunt, cursum sanguinis per pulmones remorantur, congestionem et mala huic cognata sollicitant. Prava thoracis conformatio, unde unde oritur, similes procreabit effectus.

CAUSAE OCCASIONALES.

Peripneumonia omnibus tempestatibus sed praesertim in frigidis corpora adoriatur, idcirco eam ex frigore corpori ad-

moto gigni censemus. Haec opinio omnium medicorum observationibus subnititur. Ad internas inflammationes fuscitandas, frigus superficiei aut partibus consentientibus, sicuti stomacho applicandum est, quo facto, vasa partis, ad quam adspirat, et cuncta etiam vasa externa, simul contrahuntur, eoque modo major sanguinis copia in partes interiores confluit, ideoque si justus sanguinis circuitus, vi naturae medicae, non redintegretur, congestio partes ei aptatas occupat, unde inflammatio, ut postea patebit, concilietur. Hi effectus non ad frigoris gradum, sed ad transitionis celeritatem ex aëre calefacto in frigidum, referendi sunt. Quicumque enim est gradus caloris praesentis, in quo aliquis versatur, repentina detractio est periculosa, eoque magis quam thermometron evehatur, sed caeteris paribus, quo major et celerior transitio, eo insigniores effectus producet. Plures enim ob majorem temperiei differentiam in tempore nocturno et diurno, vel in locis soli et umbrae expositis, vere et autumnis, quam in media aestate aut hieme, peripneumoniis et aliis inflammationibus vexantur, ob quam causam homines coelo calidiori assuefacti in hunc morbum saepissime incidunt.

Praeter frigus, scriptores multitudinem causarum occurrentium enumeravere, et inter alias, corporis nifus vehementiores, uti cursum, saltum, gravium onerum portationem;

quibus addunt organorum respirantium conatus valentiores, uti risum, cantum, vociferationem, quoniam haec respirationem liberam et aequabilem interpellant congestioni pulmonali favent, inde inflammatio gigni possit. Sed hoc non frequenter evenit, eo quod haemoptysi symptomata inflammatoria vulgo arcentur. Pulvis causticus vaporesque nocivi pulmonibus inhalati, eos corrodescentes et irritantes peripneumoniam inducant; injuriae externis partibus illatae, circa pulmones plagae, huc etiam faciunt; at quandoquidem symptomata in casibus, quos novissime recensuimus, secundum naturam injuriarum variant, affectio ideopathica non habenda est, ideoque a proposito nostro aliena.

Humorem morbidum aut acrem, in sanguinem introductum, aut in pulmones depositum, peripneumoniam procreare quidam opinati sunt. Variantes formae, quae in hujus morbi resolutione exhibentur, hanc positionem confirmare visae sunt, sed quoniam hujus rei rationem in alio loco clariorem proponere statuimus, in praesentia tantum observandum est: Peripneumoniam humori contaminato non adscribendam esse, quia per contagium nunquam vulgatur; nam nullis documentis inflammationem in partibus interioribus humore vitiato gigni, nisi ex contagio progredientem, uti in quibusdam catarrhis accidit, manifestum est.

CAUSA PROXIMA.

Causae hujus morbi, sive summas partes constringendo, sive liberam et aequabilem respirationem interpellando, suam vim exserunt; primo sanguinis congestionem in pulmonibus conflant, quorum vasa insolito fluidorum confluxu ultra debitum dilatata, fibraeque musculares praeter naturam distentae, sibi ipsis contractione spasmodica succurrere conantur; haec contractio in vasis minoribus exorditur, et, cursu sanguinis intercepto, vim stimulantem in cor et arterias exercet; vasa partium contiguarum primum irritantur, et si stimulus sit fortior, ad cuncta vasa sanguinem perferentia irritatio pertinet. Hunc esse morbi processum, symptomata ab ejus initio usque ad finem permanentia satis ostendunt. Frigiditas et horrores sub ortum hujus morbi ingruentes, omni affectioni febrili se adsciscunt, quandocunque constrictio extrema vasa ubi ubi sita invadit, eamque constrictionem in peripneumonia subesse demonstrant. Actio cordis et arteriarum adaucta, ex qua symptomata maxime infesta proveniunt, constrictioni perpetuo adhaeret. Hanc actionem sustentare videtur irritatio e constrictione progrediens, nam in omnibus casibus usque ad remissionem spasmi perdurat. Vis tamen renitens, quae certis legibus compagis animalis ad contractionem devincendam suscitari

videtur, perraro est praesidio; nam quum morbus in mortem non exit, spasmus tardius solvitur, nisi debita remedia admoventur. Haec pertinacia e tono generis arteriosi auctiore, aut diathesi phlogistica, cui morbus materiam praebeat, etiamsi, quod rarissime usu venit, fuerit nulla ad hanc praevia proclivitas, nascitur. Nam congestio non solum vasa perferentia sanguinem irritat, sed etiam in arteriosum genus quosdam effectus edit, fibrarum muscularum tonum praecipue intendens, ex quo vasa validius contrahuntur, dilatationi repugnant, et haud leviter constricta, sanguinem arctius complectuntur. Hanc diathesim esse causam durationis spasmi ostendunt pulsus duriusculus, calor ardentior, et alia symptomata concurrentia; causae etiam hanc affectionem allicientes, quae generis arteriosi tonum irritatione intendunt, uti frigus et stimulantia; amplius etiam confirmatur ratione medendi, quae ad vasa per evacuationes relaxanda dirigitur.

Proxima peripneumoniae causa ad impetum sanguinis per universum corpus acceleratum in pulmonibus praesertim, eumque contractione spasmica in vasis extremis conflatum, jam redacta; fortasse rogetur, num haec contractio cuncta vasa pulmonalia indiscriminatim, an tantum arteriam bronchiale aut pulmonalem adoritur? quidam auctores affirmant priorem solam infestari, alii, tametsi utramque vitari

posse non renuunt, affectionem eodem tempore ad unum vasorum ordinem pertingere, dictitant; at quoniam nemo certa discriminantia signa tradidit, haec opinio ut conjecturalis potius quam vera spectanda est, praeterea, uti nihil commodi medentibus exinde erui possit, distinctionem rejicimus.

Priusquam hanc partem nostri operis conficimus, haud alienum erit, in opinionem per hosce proximos annos multum valentem, et auctoritate celeberrimi Boerhavi nitentem, animadvertere. Hic enim putavit inflammationem obstructione provenire, cui originem dedit visciditas morbosa aut fluidorum lentor, quam conjecturam confirmare visus est sanguis crustam coriaceam repraesentans; sed hoc ejus praecipuum argumentum facillime refellatur, crusta enim ex fluidorum in statu sano portione, componi videtur, et in hoc morbo ab actione vasorum incitata suboritur, uti experimenta ingeniosi Hewson manifeste docent. Post sanguinis detractionem, primum poculum crusta contactum, secundum tamen, actione vasorum diminuta, frequenter crusta exutum esse, reperit; e contrario, quum pulsus plethora degravaretur, sanguinem prius eductum hanc crustam nunquam exhibere, sed sanguinem proxime detractum crusta coopertum esse autumat, pulsu eodem tempore valescente; praeterea hanc tunicam coriaceam potius tenuitati quam fluidorum lentori attribuendam esse

demonstravit; ex quibus judicare licet eam magis inter effectus morbi quam causas recensendam esse. Ad hoc, inflammatio tam subito irruit, ut hanc procreare lentorem vix credendum est, quamobrem istam opinionem repudiamus. Quum doctrinam lentoris antiquemus, non ergo Hallero et aliis assentimur, qui obstructionem penitus abigere volunt; eam in fluidis non existere confitendum est, tamen, ut supra diximus, symptomata obstructionem in vasis minoribus subesse indicant, quae, contractione suscitata, inflammationem, vi motrici compagis animalis stimulum admovendo, producit.

RATIO SYMPTOMATUM.

Rationem symptomatum aggredienti idoneum visum est a pulsu incipere, hoc enim rite intellecto, omnia reliqua symptomata ad cognoscendum erint magis illustra.

PULSUS ALIQUANDO MOLLIS. Quare pulsus in peripneumonia reperitur mollis, contra quam in aliis inflammationibus evenit, est res multa obscuritate involuta; ut ad veritatem, quantum in nobis, appropinquemus, notandum est, pulsum duriores febribus inflammatoriis adhaerentem ex tono vasorum magis intento, aut ex proclivitate ad contractionem immodica, ortum ducere; ef-

fectus, quos venaesectio et aliae medicinae vasa deplentes, tunicaeque eorum relaxantes in pulsu emolliendo exserunt, huic argumento favere videntur. Mollitiem pulsus in peripneumonia ex aliqua causa effectum depletioni non ab similem praebente nasci arbitramur, quoniam in plerisque casibus ubi contingit, est effusio insignis, cui effusioni locum praebent vasa ubi vitium grassatur, in partibus pulmonum laxioribus vel cellulosis collocata, ob eamque causam haud multum dilatationi resistunt et effusionem facile patiuntur, unde aliqua ex parte exonerantur, minusque irritationis ab impetu sanguinis magis incitato suscipiunt quam si effusio non adesset. Praeterea supra diximus localem affectionem esse stimulum, quo febris accenditur et alitur, si vasa partis laborantis quodammodo resolvuntur, totum genus arteriosum similem remissionem subibit, et distensione magna ex parte diminuta, leviores ictus digito dabit, pulsumque tactu molliorem reddet. His rationibus adjungere lubet quorundem sententiam, qui hoc symptoma obstaculis sanguinis transitum in pulmones impredientibus et ejus regressui ad cordis ventriculum sinistrum retardato, attribuant, unde fit, ut aorta et ejus rami extremi minus solito implentur et distenduntur, ob eamque causam pulsus mollis et exiguus evadit.

PECTORIS SUB STERNO VEL INTER SCAPULAS DOLOR OBTUSUS.

Priorum symptomatum explicatio hoc etiam magis apertum reddit; dolor ab interiorum partium inflammatione progrediens, partim vasorum proclivitate ad constrictionem, partim impetu validiore et plus justo sanguinis copia vasa distendente, suscitatur: vasa igitur quum distentioni repugnant et fortius contrahuntur, sensus doloris erit acutus ob dilacerationem dolentem, qua fibrae musculares vexantur; at quum contractio est minus violenta, et arteriarum tunicae, dilationi facilius cedunt, sensus doloris erit obtusus, quia fibrae musculares minus pertinaciter resistentes, irritatione, non tantum laceffuntur.

TUSSIS PLERUMQUE HUMIDA SAEPE CRUENTA. Quodcunque sensum doloris in pulmonibus aut vicinis partibus excitat, tussim quoque movet, ideoque omnibus thoracis inflammationibus hoc symptoma annectitur. Plerisque sub initium est sicca, at in peripneumonia a primo fere incursum profluvium sputi saepe suboritur, quod ad eandem causam cum symptomatibus supra narratis videtur referendum, scilicet, ad facilitatem, qua distensionem recipiunt vasa et effusionem subsequentem. Humor rejectus primo est tenuis, sed, symptomatibus mitescentibus, speciem crassiorem et magis ac-

qualem induit, hoc partim spatio, quo jacuerit extra vasa, ascribatur, sed multo maxime, vasorum diverso habitui, prout magis minusve contractione aut spasmo offenduntur. Hunc copiosius excreatum, uti ejectionem humoris morbidi, qua curatio conficeretur, quidam duxere; at opinionem de tali humore in hoc morbo existente jam refutavimus, ideoque nihil argumentis nuper prolatis addendum est. Sputi ejectio ad spasum in vasis extremis resolvendum visa est non inutilis, et profecto in hoc casu ejus utilitas non est omnino contemnenda, attamen nihil ad sanitatem moliri videtur, nisi quum remedia efficaciora in auxilium accersantur. Haec opinio est magis probabilis quum in mentem revocamus, profluvium sputi largum nunquam contingere nec quidem levamen afferre, nisi quum sanguinis detractio et alia remedia praecesserunt, quae, spasum solvendo, humoris inclusi portionem vasa effundere sinunt. Talibus rationibus adducti, hanc non esse causam praecipuam resolutionis arbitramur, quippe potius resolutionem indicat, et spasum remittentem citoque abiturum praenuntiat. Cruentum sputum ex impetu sanguinis concitato fluit, qui vasa majora dirumpit et sanguinem extra ea propellit.

Quod jam de sputi profluvio profertur, ad urinam, sudorem et alias excretiones, quae resolutionem peripneumoniae affectantur, transferri queat. Nihil amplius praedictis adjici-

endum est, nisi ut evacuationes et earum species variantes pro indicio vasorum remissionis, accipiendas esse existimemus.

ANXIETAS. Sensus molesti morbis provenientes ad duo genera revocentur; dolorem scilicet et anxietatem. Anxietas est sensus molestus, qui dolori dissimilis, intra spatium angustum nunquam coercetur, plerumque ab vi quarundum functionum labefactata progreditur, quod videre est, ubi organum respirans infirmatur, aut, ut saepe in peripneumonia accidit, obstructione vasorum pulmonalium, quae sanguinem pertranseuntem retardet, nascatur. Haec obstructio ad spasmum vasorum referri possit, sed quum eo incrementi processit, ut anxietatem molestissimam in hoc morbo saepe conspectam suscitet, arbitramur non solum constrictionem adesse, verum etiam sanguinis rubri effusionem in telam pulmonum cellulosam irruere, quae et circuitum sanguinis remoratur, meatumque aeris liberum et pulmonum dilatationem justam inhibet. Pauca de hoc sanguinis ab vasis profluvio sub titulo effusionis jam praemisimus, huic enim pulmonum species rubicunda jecinori non dissimilis in hoc morbo saepe observata, attribuenda est.

RESPIRATIO DIFFICILIS. Haec etiam vim resistantem in vasis pulmonicis haud parvam subesse demonstrat, nam uti unaquaeque respiratio aliquantum sanguinis ex dextro in ventriculum laevum transmittere admittitur; si, obstructione sub-

oriente, sanguis in dextrum ventriculum et pulmonalis arteriae extremitates colligatur, debita sanguinis portione non transmissa, talis est corporis animalis lex, ut respiratio frequentior in auxilium vocetur. Transmissionem sanguinis retardatam, quae sensum anxietatis infert, levare tentamus nosmetipsi, non solum anhelitu frequentiore sed etiam fortius inspirando, ut pulmones expanderentur et insolitum fluidorum confluxum reciperent; organis, respirationi quae inserviant, huic nisui imparibus, majori vi costas et sternum attollere, conamur, caput quoque protendimus et hujus extensionis causa omnem vim muscularem effundimus; quantoque plures potentiae in subsidium ducuntur, tanto respiratio erit difficilior et operosior.

Calidus spiritus impetui sanguinis in pulmonibus continenter se adjungit, nam quaecunque causa calorem in corpore gignit, eum actioni vasorum sanguiferorum conjunctissimum esse inconfesso est, hac enim incrementa, alter pariter augetur, et ex calore pulmonum fervescente, aer eos pervadens praeter aequum calefcit.

DECUBITUS DIFFICILIS. Positura corporis diversae functiones internae haud leviter afficiuntur, inter eas praesertim respiratio; situs enim supinus dum viscerum et musculorum abdominalium in septum transversum onus rejiciat et ac-

tionem musculorum, qui inter costas ponuntur, obstat, extensio thoracis inhibetur, cui situs erectus obstaculis abigendis favet. In secunda valetudine, hoc non multum officit, attamen quum respiratio est gravior, extensio diaphragmatis et musculorum actio sunt in primis necessariae. Situs resupinus effusionem in pulmonibus promovet, sanguinis regressum ab partibus extremis incitando, eumque ad caput propellendo, quum ejus recursus quodammodo intercluditur, congestionem ibi gignit, inde tussis gravior et anxietas vehementior moventur, quibus malis saepe subveniat extemplo situs erectior.

FACIEI TUMIDAE COLOR PURPUREUS. Hujus symptomatis ratio e pulmonum vi resistente, quae recursum sanguinis venas perfluentis moratur, deducenda est; hic sanguis ad auriculam et ventriculum dextrum stagnat, venae cervicis capitisque exinde distentae nimiam sanguinis portionem recipiunt, quo factum est, ut species purpurea jam praedicta referatur.

Huic nostrae dissertationis parti finis imponetur, postquam pauca de levamento, quod peripneumoniae affert inflammatio in aliis corporis partibus exurgens, subjecerimus. Hanc inflammationem humori morbido aut puri de pulmonibus, venis suscepto et in certas partes delato, ab iisque abscessu projecto, imputat Boerhavius. Sed jam ab expulsiōe humoris morbidi

eam nunquam derivari ostendimus, quia talis humor in peripneumonia non detegitur, neque ex puris translatione procreari aequè certum est, quoniam hae inflammationes saepissime incessunt, priusquam ullum puris generari cognoscimus, et si ante ejus generationem non contingant, nullam opem impertiuntur. Opinionem hujus celeberrimi auctoris antiquata, aliam fortasse magis verisimilem in ejus locum substituere conabimur.

Diatheſe phlogistica (uti in hoc morbo ſemper) locum habente, inflammatio in qualibet corporis parte leviffimo momento accenditur, et conſtat, inflammatione integram partem aggrediente, proximum malum plerumque deleniri. Congeſtio enim in una parte, determinatione ſanguinis nimia creata, diminuitur, quum ulla ex cauſa, alias avertitur; hoc modo originem levamenti, quod in peripneumonia aeger accipit, inflammatione aut abſceſſu in partibus extremis genito, inveſtigamus. Diatheſis phlogistica eſt cauſa quoque, cur peripneumonia in phrenitidem et anginam tam frequenter exit, quodque inflammatio et dolor aliquando in unum pulmonum lobum incurrunt, et deinde ad alium deſcendentem, locum prius vitiatum, morbi penitus immunem derelinquunt.

Haud neceſſe eſt, ut diverſas theorias de ſuppuratione, gangraena et ſchirro a multis auctoribus editas, illuſtremus, paucos enim latent et noſtrae diſſertationi haud multum congruunt.

R A T I O M E D E N D I.

Proximam peripneumoniae causam in impetu sanguinis per universum corpus augeſcente, in pulmonibus praefertim, conſiſtere, eumque contractione vaſorum extremorum ſpaſmodica ſuſcitatum, ex argumentis ſupra prolatis patefactum eſſe arbitramur; ad curationem naturae morbi, uti jam deſcripti, accommodatam, nunc convertendum eſt; medentem igitur animum praecipue intendere ad ſequentia oportet.

1mo. Ad impetum in pulmonibus et in corpore univerſo detrahendum.

2do. Ad conſtrictionem vaſorum extremorum in corpore univerſo aequae ac in parte dolente ſolvendam.

3tio. Ad tales evacuationes promovendas, quae apud auctores habentur criticae et reſolutioni peripneumoniae interdum aſſeſſe, ſupra pronunciantur.

4to. Ad quaedam ſymptomata graviora delenienda.

Ad impetum ſanguinis diminuendam maxime conducunt, venae ſectio, alvi ductio, refrigerantia et adminiſtratio anti-phlogiſtica.

VENAE SECTIO. Vaſorum ſanguiferorum activa vis ex tono eorum magnopere pendet; tonuſque tenſione vaſis communicata per quantitatem fluidorum illis incluſam, ſuſtenta-

tur; detractionem sanguinis ad copiam fluidorum diminuendam, eoque vasorum vim activam coercendam conducere exinde manifestum est; et hoc modo ad nostrum primum consilium multo facilius et celerius pervenimus.

Quo maturius, inflammatione praesente, mittitur sanguis, eo erit efficacior, in hoc morbo praesertim, et ob organi nobilitatem et ortum effusionis, suppurationis et gangraenae ex inflammatione repentinum. Sanguinis ademptio plus valet, quum vena est ampla et sanguis ex patente plaga celeriter profluit; quanquam vasa pulmonalia eatenus ex hauriri possint, quatenus in corpore universo deplentur vasa, tamen quo magis vas parti laboranti est vicinum, eo, caeteris paribus, magis profuerit; hinc doctrinam revulsionis rejiciendam esse patet.

Quantum sanguinis adimi oportet, multum ambigitur; Sydenhamus enim pleuritidem in homine adulto non posse depelli sine XL unciarum detractione opinatur; Chalmerius vero affirmat missionem sanguinis nunquam prodesse, nisi quum parcissime adimitur; sed videtur quidem detractionem sanguinis potius nocivam aestimare, et hujus morbi curationem sudore et purgantibus melius promoveri autumat; ab utroque discrepat Cleghornius, nam eum sanguinem elicentem ab uncis XLVIII usque ad LIV intra horarum spatium XXIV ab

accessione, inveniemus. Medium ab utroque aequè remotum, si attingere licet, petendum est. Nam si remedium tam efficax penitus omittimus, certe nullum aequè potens in ejus locum subrogari possit; at si Cleghornium et alios imitantes, sanguinem copiosius educamus, mala valde perniciose sollicitentur. Quanquam deliquium animi e sanguine immodice abducto progrediens, mortem instantem avertat, agnoscendum est tamen hac operatione vires ita atteri posse, ut defectionem animi devincere non queant; hic effectus est adeo evidens et funestus, ut pauci in sanguine adimendo tam pertinaciter perseverent. Est alius casus quanquam magis occultus, tamen non minus periculosus, et omni cura evitandus, qui, ex globulis rubris et glutine nimia copia abductis, nascitur; his defluentibus non solum vasorum tonus diminuitur, sed partes quoque sanguinis tenuiores nunc liberius elabentes in vasa exhalantia decurrunt, et in telam cellulosa effusi, speciem hydro-pis maxime insanabilem creant, aut in pulmones ipsos irruentes, cubantem subito strangulent. Sed quoniam haec et alia remedia valentiora, nimis temere administrantur; fortasse quaeratur, utrum aliqua certa regula de sanguine mittendo constitui possit? Nulla equidem, nisi quae pro aetate, temperamento, vigore, consuetudine, coelo, anni tempore, et grassantis epidemici indole, varianda est, ut vero admodum pro-

virili redigamus, observandum est, sanguinem primo largiter educendum esse, ita tamen, ut raro XVI vel XVIII uncias superet detractio. In homine enim adulto, librae ademptio habenda est copiosior; ultra libras duas, XXIV horarum spatio, auferre impune fortasse non licet. Trium librarum detractio- nem intra horas quadraginta octo pauci ferre queant. Si unquam detractio largior postuletur, solum accidit in casibus ejusmodi, qui Cleghornio obvenerunt, in militibus scilicet, quorum corpora sunt firmiora et ibi etiam sanguis spatio trium aut quatuor dierum ultra libras quatuoreductus, mala supra notata intentat. Tamen in aperto erit, majorem vim ex corporibus robustis impune posse extrahi, dummodo inter- vallis longioribus repetatur, longiore enim tempore interposito, suppeditatur fluidorum major copia et corpori restituitur tonus prior. Mala, quae ex venae sectione modum excedente fluunt, nos ab ejus administratione detertere non debent. Quanto aeger est robustior et symptomata acriora, tanto frequentius et fidentius repetenda est, praesertim si operatione subleventur mala; cavendum est tamen, ne magna virium dejectione, et pulsu exiguo, inaequali, retardato, in errorem ducamur, quoniam haec symptomata ab effusione sanguinis in pulmonibus et circulatione impedita progrediuntur, et sanguinis detractio adeo non dehortantur, ut nihil magis ad re-

sectionem tendit. Affirmant quidam detractione desistendum esse, crusta coriacea decedente, sed errant; nam quanquam crusta coriacea sanguini superfusa scalpellum requirat, tamen venae sectione propter crustae decessum minime abstinendum est, nam res relatione haud dignae in operatione detegantur, quae ejus ortui occurrant. Olim obtinuit opinio, quae, si symptomata intra quartum diem amoverentur, suppurationem accedere, et aegro sanguinis missione fracto, hanc impediri, morbumque in longius diduci, censuit, ideoque post quartum diem venae sectione omnino abstinendum esse praecepit. Sed extant exempla, quae peripneumonias undecimo vel quattodecimo die ab resolutione discussas ostendunt, haec quae eorum opinioni fidem derogunt. Cleghornium potius imitari decet, qui saevitia symptomatum recrudescente, ad venae sectionem se iterum recepit. Quum suppurationem jam adesse cognovimus, tunc venae sectio est supervacua; nam eam tollere haud potest, et saepius ad putredinem et gangraenam determinet. Sub primum adventum suppurationis, si inflammatio sit vehementior, sanguis modice detractus aliquod levamenti suppeditet, enim inflammationem diminuat, et suppurationem quodammodo refraenet. Qui censent humorem excreatum sub hujus morbi resolutionem esse criticum, profluvium sputi cohibendo, posse venae sectionem nocere conten-

dunt. Secretiones ex venae sectione iterata diminui posse non inficiandum est, sed in casu praesente caute adhibita aliter eveniet, nam uti in alio loco diximus, sputi profluvium de relaxationis gradu, quam vasa patiuntur, pendet, ideoque venae sectio vasa solvendo et spasmus tollendo, ad secretionem liberiores conducit. Nihilominus quum excreatio sit larga, et aeger videtur aliquantum refectus, venae sectio omittenda est, non quod suppressione secretionis deterreamur, sed ne aegrum nimis labefactemus, et vires ad sputum ejiciendum, quod in bronchia effunditur, necessarias detrahamus. E contrario, si multa excreatio nihil auxilii impertiatur, sanguinis ademptio una cum aliis remediis administranda est. Ostendit enim excreatio magnam effusionem subesse, et quoniam haec imminens periculum minitatur, potentissima remedia in auxilium quam primum sunt accersenda.—Tensione generis arteriosi venae sectione quoad tuto licet depulsa, ne operatio nimis saepe repetatur, ad locales detractiones, hirudinibus immixtis aut potius cucurbitilis cruentis corpori impositis, decurrendum est. Haec auxilio praecipue esse solent, quum dolores ad exteriores partes pertingunt, et sedem saepius mutant. Huxam, Cleghornius et alii in talibus casibus plus auxilii e locali detractione quam ex ulla alia ratione traxerunt, eoque magis quum ad locum vitiatum propius admoventur. Ut venae sec-

tionem penitus absolvamus, haud ab re erit, subjicere, peripneumonias symptomáticas, et eas, quae aliis morbis connectuntur, ab vera peripneumonia curantem segregare oportere, nam in iis casibus mittere sanguinem, est saepe cubantem jugulare.

PURGATIO. In tanta apud medicos opinionum diversitate, de purgantibus, aliquid certum constituere est difficilissimum. Quanquam eorum ope haud multum fidendum est, tamen tantum boni praestant, intestinorum cavum arteriasque eorum exhalantes deplendo, totumque systema relaxando, ut usus eorum non omnino est repudiandus. Fluida omnia, quae excernuntur, non ab arteriis recta veniunt, quodque etiam hac via evocatur, cursu ita leni defluit, ut evacuatio quantumvis magna non tam subitam depletionem in vasis rubris efficiet, ut eadem quantitas venae sectioneeducta, ideoque ad nostrum primum consilium provehendum, non aequè pollet. Post copiosam sanguinis detractionem prodest plurimum purgatio. Haec opinio peritissimis medicis confirmari videtur, qui in peripneumoniis sanguinis ademptioni purgantia semper postponunt. Cleghornius, cui hujus morbi tractatio saepe obvenit, post symptomata venae sectione pacata, purgationem antiphlogisticam administrare consuevit; sed si symptomata recurabant, ad venae sectionem iterum se accinxit; et ex

hac aliquantum levamenti aegro adepto, in secundo quoque die purgantia repetivit, nisi quaenam evacuationum, quas supra memoravimus, tam prospere cessissent, ut purgatio esset inutilis.

Quod ad medicamenta attinet, magna sollicitudine acrius stimulantia diffugimus, et ea, quae minimum irritamenti offerunt, exhibemus, uti sales neutri, manna, refrigerantia.

REFRIGERANTIA. Sales neutri et acida cuncta sub hunc titulum veniunt, ex posterioribus vegetantibus praecipue utimur; palato magis arrident, et minime irritant, alvum leniter solvunt, et in jacentis potione largiter et optime sumantur. Sales neutri aequae ac acida valent, sed cautius sunt porrigendi, quia interdum tussim movent, quae haud leviter est extimescenda.

ADMINISTRATIO ANTIPHLOGISTICA in irritatione, quae corpori admota, ad morbum exasperandum tendit, tollenda aut vitanda versatur. Impulsus ergo omnes graviores et diuturniores quam maxime defugiendi sunt, et illi praesertim, qui dolorem aut molestiam facessunt, uti omnia acria et gustum irritantia, lux perstringens et odores ingrati.

Calor aut frigus nimium quam sedulo vitandum est, nulli enim impulsus corporis saluti sunt inimiciores; coelum temperatum igitur quaerendum est, tamen aerem frigidum et a-

pertum aegro flagitanti semper indulgendum est. Motus corporis etiam vitandus, quoniam circulationem auget, quod ejus vim stimulantem clarissime ostendit. Ab usu loquendi etiam abstinendum est, quia respirationem celeriores et omnia symptomata graviora reddit. Quum cogitatio corpus stimulat, omnes impulsus ad eam ducentes sunt metuendi, hi praesertim, qui aliquam animi perturbationem suscitant.

Ne stimulus novum augmentum reciperet, cibus parcissime capiendus est et is etiam natura levior; caro igitur et jurulenta inde facta minime laudanda sunt; vegetantia tantum, hordei decoctionem, fructusque recentes, eorumque succos conditos exhiberi patimur.

Cruditates et humores vitiiati stomachum urgentes, quoniam vehementer stimulant, emovendi sunt. Huc tendunt haustus tepidi diluentis liquoris copiosi, succo limoniorum aut aliis acidis commixti; et si haec mala maxime premant, stomachus vomitu leni sollicitandus est. Ad irritationem faecum collectarum sedandam, Clysmata aut sales medii parvis portionibus oblatis optime conducunt.

Remedia ad extremorum vasorum spasmum resolvendum accommodata in externa vel interna dividantur, de prioribus, epispastica et fomenta calida tantum feligemus.

EPISPASTICA in pulmonum inflammationibus multum

profunt, et a praeclaris medicis, Pringlio praefertim magnopere collaudantur; hicce post venae sectionem vesicatorium amplum parti aegre se habenti nunquam non imposuit, ex hoc enim multum levaminis aegrotus retulit, cum eodem tempore ademptio sanguinis profusa, unde plurima mala proveniunt, coerceretur. Si saevitia symptomatum renovaretur, ad venae sectionem et vesicatoria iterum recurrit, hoc modo mala recrudescencia subigere semper adnitens. Ex testimonio jam adducto satis evidenter liquet, vesicatoria esse perquam utilia, et minime praetermittenda, tamen ne quidem in morbi statu provectiore venae sectioni praeponenda.

De actione epispasticorum diversae tenentur opiniones; veritatem propius attingere videtur sententia, quae eorum virtutem praecipuam, effusionem promovendo vasaque parti dolenti contigua relaxando, in spasmus resolvendo consistere judicat; haec opinio erit fide dignior, quum reputamus, quanto insignior est eorum efficientia, quando parti vitatae quam alias superdantur, exque eorum utilitate in cholica asthma et affectionibus spasmodicis levandis etiam amplius confirmatur. Confitendum est tamen ea ad spasmus detendendum haud parum contribuere, effusione etiam non praesente, quoniam aeger in quibusdam casibus ubi effusio non incidit, levamen ei ex effectu rubifacientium progredienti non dissimile recipit.

CALIDA FOMENTA. Calor humiditate conjunctus, solida quam maxime relaxat, et opem in multis phlegmasiis haud paenitendam ministrat. Corpus aqua calefacta immergendo ibique aliquantum temporis detinendo, aut denique fomentis, admovetur. Ratio prima est saepe incommoda et in plurimis casibus periculosa; secundo est saepius in usu, sed in casu praesente uti remedium locale haud multum momenti affert; attamen quoniam sunt innoxia et fortasse paululum inserviant, dum vasa cutis relaxent et perspirationem augeant, ad ea refugiendum est, quum alia remedia defecerunt.

Cataplasmata paucos abhinc annos in magna aestimatione habita erant; vim cum fomentis poene eandem fortiuntur.

Calor et humiditas maxime proficiunt, quum vapores calida aqua profusi, pulmonibus inhalantur; nam exinde vasa proxime affecta resolvuntur symptomatumque acerbitas mitigatur. Acetum et aliae medicinae in aquam injectae nullo usui inserviunt.

Interna remedia ad hoc consilium aptata in diaphoretica et diluentia distribuuntur.

DIAPHORETICA. Medici nonnulli, et in his Chalmersius, curationem hujus morbi et phlegmasiarum fere omnium sudationi et purgantibus committunt. Quanquam haec in casibus quibusdam commode administrentur, et febricitantibus

profint etiamſi venae ſectio non anteceſſit, tamen in peripneumonia ubi vaſorum diſtenſio eſt morbi cauſa praecipua, eaque ſuperari non poſſit, niſi remediis ſub noſtro primo conſilio commendatis, cenſemus ſudationem et purgantia ante venae ſectionem et veſicatoria non adminiſtranda eſſe.

His incaſſum tentatis, impetus ſanguinis diaphoreticis ad ſuperficiem corporis evocandus eſt, exinde vaſis extremis reſolutis et determinatione a pulmonibus deflexa, remediorum valentium uſu ſuperſedeant. In ſudorem eliciendo cavendum eſt ne vehementer ſtimulantia aut ulla medicamenta, quae corpus magnopere calefaciunt, adminiſtrentur. Inter medicinas huic rei convenientes, primum locum tenent ſales neutri, emetica uſque ad naſeam aſſumpta, doveri pulvis aut compoſitiones ejuſmodi. Sales neutri ſunt tutiores ſed minus potentes, attamen remediis efficacioribus commode adjungi poſſint. In emetica porrigendo, hoc conſilio, tantas portiones effugimus, quae vomitum laceſſunt, propterea quod agitatio violentior circulationem praecipitet et tuſſim movendo plurimum obſit; praeterea ſudorem certius ſollicitamus, quum tantum portiones naſeam provocando idoneas exhibemus. Praeparationes antimoniacae huic propoſito maxime conveniunt, et quoniam tartarum emeticum ad menſuram facilius redigatur, id anteponimus. Primo doſes exiguae dandae ſunt, et ſecun-

dum effectus augeantur vel diminuantur. Haud necesse est, ut in hoc morbo tamdiu quam in aliis inflammatoriis fudetur, paucae horae fortasse sufficient; si medicina leniter alvum ducit, omen est secundum, nam in locum aliorum laxantium optime succedat; sed si tota medicina alvo descendat, nullo auxilio exinde tracto, opium aut doveri pulvis rite admoveantur. De utilitate opii in phlegmasiis multum disceptatur, verum ex effectibus laetis, quos in rheumatismo producit, cum emetico et salibus neutris conspirans, id esse nocivum concludere vetat. Fortasse questio oriatur, utrumne vis opii spectata in omnes evacuationes diminuendo, perspiratione sublata, dum sputi profluvium occludat, mala graviora inferre queat? At quoniam expectorationem tantum esse resolutionis comitem ostendimus, quodcunque igitur, uti opium, spasmum resolvat, illam potius promovere quam diminuere putamus. Tamen si aliquod mali suspicemur, una cum doveri pulvere, misceantur medicinae sputum cientes, quae omne periculum depellent. Ut sudor per totum corpus evocetur, pedibus calida fomenta admovenda sunt, aegerque indusio laneo operiendus; si tamen illius irritationem tolerare nequit, lintea ejus curiosius mutanda sunt. Sudor melius progreditur aegro vigilante, igitur primo medicinas mane administramus, sudorem diurno tempore provocantes, nam secretionem liberius tunc procedunt et mi-

nus periculi ab frigoris aspiratione subit aeger quam noctu aut quum somno gravatur. Sudorem medicinis stimulantibus non eliciandum esse jam posuimus, praecavere etiam oportet, ne cubiculum nimis calefaciamus, aut stragula supra jacentem aggeramus.

DILUENTIA. Tenuēs diluentes liquores non admodum tepēfactos, eosque portione acidi vegetabilis commixtos et uberrime assumptos, Huxam et medici alii magnis laudibus profecuti sunt. Eorum virtutes praecipuae exferuntur in solida relaxando et sanguinem ita attenuando ut minora vasa facilius ingrediatur; non inficiandum est quin hoc modo ad spasmus resolvendum multum proficiant. Aeger uno tempore paululum bibat et tantum sorbillans, ne stomachus ita distenderetur, ut respiratio impediatur, tussim quoque movendi est levius periculum dum os et guttur humectantur.

Ad tales evacuationes promovendas, quae apud auctores habentur criticae.

Evacuationes, quas duximus uti resolutionis symptomata, apud quosdam criticae appellantur, et ad peripneumoniam tollendam satis pollentes habentur, in his expectoratio nominatim; hanc opinionem refellere jam tentavimus; nunc tantum dicendum est, medelam hujus morbi nunquam naturae committendam esse, sed a primo ejus incurfu fortissimis remediis

oppugnandam. Tamen ut expectorationis suppressio est pernicioſa, eam nunquam de industria compescendam, ſed potius ab primo morbi impetu promovendam eſſe, arbitramur.

Rejectionem ſputi provehant medicinae ſecretionem, vi ſtimulante, qua praeditae ſunt, excitantes; hoc etiam tendunt antiſpaſmodicae, quae ad ductus excretorios, et vaſa pulmonum glandularumque reſolvenda, ſunt idoneae.

Earum primus ordo nocumento ſit, quoniam ſputi ſuppreſſio ab circulatione languida non venit, ſed manifeſte cum impetu ſanguinis percitato conjungitur, quem earum ſtimulus magis accelerabit, et ſi ante venae ſectionem adminiſtrentur, omnia ſymptomata aſperiora reddent. Scillae, gummi ammoniacum et alkali volatile apud diverſos medicos in ſummo honore fuerunt. Scillae dum in ſtatu incorrupto et ſucculento manent, vehementi ſtimulo ſunt praeditae, et nunquam dandae niſi aliqua preparatione moderantur. Syrupus ſcilliticus tuto et aeque utiliter ac reliquae ejus praeparationes exhibeatur; ejus effectus ſalutiferi de naſea, quam laceſſit, praecipue pendent, tamen uſque ad vomitum minime capiendus eſt.

Illuſtriſſimus Pringlius, gummi ammoniacum ſcillis efficacius eſſe exiſtimat; ſi hoc concedamus, tamen animadvertendum eſt id eſſe ſtimulum acriorem, ideoque exquisito moderamini et in portionibus parvis, poſt venae ſectionem ſem-

per, offerendum. Alkali volatile vim utrisque fortio-
rem fortitum est, sed quoniam haud leviter stimulat, moderatius
administrandum, et fortasse nunquam donec symptomata fe-
brilia profligantur et tunc cum medicamentis oleosis aut muco-
sis conjunctum, pro arbitrio sumatur.

Ordinem expectorantium secundum, aut ea quae antispas-
modica habentur, jam contemplati sumus, scilicet, calida fo-
menta, vapores aqua calefacta profusos, pulmonibus inhalatos,
liquoris tepidi forbilla et alia hujusmodi; haec primo ordine
tutius exhibentur, et sub initium morbi spasmum resolvendo,
et sputum ciendo multum subveniunt. Emetica ad sputum
emovendum haud levius contribuunt, quam priora; eorum
vis in sputum crassius attenuando et ejus profluvium facilius
reddendo praecipue sub finem morbi, insignem commendati-
onem meruit.

Haud opus erit, ut multa de evacuationibus aliis, quae re-
solutionem interdum comitantur, loquamur; quum superve-
niunt et aeger levatur, prudentia cujusque medici eum ad illas
promovendas inducet, et ad hoc exsequendum ratio est adeo
facilis, ut explanatione non indigeat.

Quod ad inflammationem aut abscessum in summo corpore
erumpentem attinet, quoniam sub curam chirurgi venit, tan-
tum notabimus, inflammationem non reprimendam esse, et si
ad suppurationem tendat, omnia cura fovendam.

Symptomata, quae nostram attentionem praecipuam deponunt, sunt dolor et tussis.

Dolor saepe multum nocet, quia somno inimicus est et cunctas functiones perturbat. Si medicamentis jam commendatis non submoveatur, et violentia non remittente grassetur, opium, reclamantibus quanquam multis, liberaliter administretur, nam compertum habemus, vim ejus sedantem stimuli detrimentum facillime sarcire. Dyspnaeam opio exasperari quidam credidere, hoc tamen raro evenire putamus, et si accideret, opium sputum excitantibus immixtum, periculum facillime depellet.

Tussis in peripneumonia est symptoma saepe infestissimum. Eam pectoris sensu molesto moveri jam pronuntiavimus; tamen ad ejus exordium hoc solum referendum est, at quum mala aliquamdiu permanferunt, larynx, praeterquam quod ejus sensus est multo acutior, privatur mucos naturali, qui irritationem ab frigoris aspiratione provenientem, aut particulis pulveris ibi delatis ab aere pulmones percurrente, propulsat.

Ad tussim levandam medicinas, quae sua vi sedantem sensilitatem diminuunt, effectusque irritationis praeventunt, exhibemus; aut naturam sequentes, mucum detritum laryngi restituere conamur. Sedantes medicinae in casu praesente aequae ac in dolore fortasse vituperentur, tamen injuria. Nam opium non solum absque periculo post alia remedia nequic-

quam tentata administretur, sed etiam ob utilitatem, magnam laudem sibi vindicat; tussim enim mitigat, somnum leniter invitat et scillis conjunctum, expectorationem liberam et clementem promovet.

Medicinae oleosae et mucosae acres sanguinis particulas visco contegere dictae sunt, sed in portionibus tam exiguis vulgo dispensantur, ut hanc opinionem fide indignam habeamus; earum vim medicatricem cuidam parti in faucibus remanenti aut in membranas laryngis decidenti, quum ad stomachum descendant, potius attribuimus. Hoc videtur magis credibile, quum in mentem revocamus, eas multo magis valere, si sensim assumantur, quam cum eadem quantitas uno tempore devoratur. Aegroto ergo praecipitur, ut partem Gummi Arabici, aut eam cum materia saccharina aut oleosa commixtam in ore contineat, liquecentemque in stomachum gradatim descendere patiat; hanc enim mixturis oleosis aut mucosis longe anteponimus.

Haec nostra dissertatio, quam fusa tractavimus, et in qua quidem nimium diu immorati sumus, ad finem jam tandem perducenda est, postquam aegrum admonuimus, ut post refectionem, cibo levi et exercitio modico seipsum assuefaceret, hoc modo morbi recursum effugiat, qui levissimis momentis saepius resuscitatur.

F I N I S.

